

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885. Andra Kammaren. N:o 28.

Torsdagen den 19 Mars.

Kl. 7 e. m.

Herr vice Talmannen ledde under början af detta sammanträde Kammarens förhandlingar.

§ 1.

Fortsattes öfverläggningen rörande 32:a punkten af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 3, angående vissa delar af tullbevilningen. *Angående införande af spanmåls-tullar.*

Herr G. W. Svensson erhöll ordet och yttrade: Då jag märker, att man kan tillvinna sig Kammarens tacksamhet genom att yttra sig kort, så vill jag inskränka mig till blott några ord.

Till en början ber jag få instämma i Herr Danielsons yttrande, hvori han på ett klart, tydligt och sansadt sätt uttryckt allt, hvad i denna sak kan vara att säga från tullvännernas sida, på samma gång jag vill tillkännagifva, att jag icke af allt det myckna, som här ordats mot skyddstullar, kunnat rubbas i min öfvertygelse. Visserligen blef jag i går litet underlig till mods, då jag hörde Herr Richard Gustafsson påstå, att tullar å lifsmedel kunde framkalla anarkism och nihilism; och jag undrade, huru vida jag skulle våga rösta för dylika tullar, då dessa kunde framkalla så samhällsvådliga följder. Men då jag kom att tänka på, att Herr Gustafssons lifsuppgift är att skämta, så fann jag, att hans anförande allt igenom var ett — misslyckadt skämt.

Talet om frihandel och det fria utbytet är mycket vackert, och deri ligger en mycket vacker idé, det kan ej nekas; men man lefver icke af vackra idéer, i synnerhet om dessa sakna motsvarighet i den nakna verkligheten.

På grund af hvad jag nu anfört anhåller jag få yrka bifall till reservanternas förslag.

Vidare anförde:

Herr Hans Andersson: Hade jag haft samma åsigt i denna fråga, som Bevillnings-Utskottet visat sig hafva angående artikeln

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

mais, skulle jag hafva röstat för tull på hvete. Men som Bevillnings-Utskottet föreslår, nemligen i fråga om maistull på endast råvaran men icke på den förädlade varan, hvilket enligt min tanke är ett origtigt sätt att gå till väga, och hvilket jag ej heller kan godkänna, samt jag icke under några vilkor vill vara med om att rösta för tull å råg, hvilken artikel jemväl ingår i den punkt, vi nu behandla, så vill jag tillkännagifva, att jag kommer att rösta med Bevillnings-Utskottet.

Man må vända saken huru som helst, så kan man icke förneka, att råg är den egentliga födan för hela svenska folket. Då denna fråga således uteslutande är en skattefråga, så kan det icke vara rätt och billigt att nu vilja kasta hela denna skatt egentligen på den mindre bemedlade befolkningen.

Jag har här i min hand Kommerskollegii sista berättelse, deraf framgår, att år 1883 infördes 15,700,000 kilogram rågmjöl mer än som utfördes. Tullen härå skulle enligt reservanternas förslag utgöra 492,500 kronor. Samma år infördes 233,749 kubikmeter omalen råg mer än som utfördes. Detta skulle enligt verkställd beräkning och reservanternas förslag i tull utgöra ungefär 1,845,758 kronor eller tillhoppa för artikeln råg och mjöl af råg 2,338,258 kronor. Skulle det verkligen kunna anses rimligt att söka upphjelpa jordbrukets ställning genom att kasta denna skatt på arbetaren, genom att för den fattige arbetaren, som ofta icke har annat att lefva af än den grofva brödkakan, fördyra denna. Detta anser jag hvarken vara rätt eller billigt. Om det i stället föreläge ett förslag om skrifvelse till regeringen med eu anhållan om utredning, i hvad mån tull på landtbruksalster skulle inverka på jordbruket, det vore eu annan sak och derom skulle jag vilja vara med. Men att på förslag af några motionärer, som icke förebragt något material eller någon utredning eller företett någon statistisk beräkning, omgestalta hela vår tullpolitik, synes mig icke rådligt. Om ett par, tre år skulle vi kanske få göra om alltsammans och på köpet få nöjet att pensionera en hel mängd nytillkomna tulltjenstemän. Af en tabell, som åtföljer reservationen till Utskottets betänkande, framgår, att inregistreringsafgiften icke varit fördelaktig för vårt land. År 1879 exporterade vi spannmål och landtmannaprodukter för 17,950,111 kronor och år 1880 för 6,515,927 kronor mer än vi importerade. Men år 1881, då vi hade inregistreringsafgift på mais och hvetemjöl, importerades för 11,161,177 kronor mer än som exporterades. Då 1882 inregistreringsafgiften bortogs, hade vår export ett värde af 1,962,161 kronor mer än importen. Hæraf synes, att den nu ifrågasvarande tullen icke kan vara särdeles nödig eller nyttig för landet i dess helhet. Men saken kan ses från en annan synpunkt, och den är, huru vida man nu bör samla penningar i statskassan. Vi hafva hört här många gånger förut och senast i går förmiddag under diskussionen om anslagen till sjöförsvaret yttras af flere talare, att de komme att rösta för anslagen, emedan tillgången i statskassan var så stor. Det är därför jag vill påminna, att i fall vi samla penningar i statskassan, så finnas nog de, som kunna slumpa bort dem.

Det finnes äfven en annan omständighet, som i afseende å den nu föreliggande frågan bör tagas i betraktande, och den är för-

hållandet till Norge. Det är bekant, att tullsatsen å omalen spanmål i Norge är 22 öre per 100 kilogram. Skulle, såsom reservanternas föreslagit, tullen å mjöl blifva 2 kronor 50 öre per 100 kilogram, så tror jag, att norrmännen skulle med ganska stor fördel kunna mala säd och skicka hit. Om de försända mjölet sjöledes, behöfva de här endast betala half tullafgift, men skicka de det landvägen, går mjölet helt och hållet fritt.

För öfrigt ber jag få fästa uppmärksamhet å, att i reservanternas förslag icke finnes något rimligt förhållande mellan tullen å omalen och malen spanmål. Åtminstone synes det mig icke vara rimligt att sätta tullen å malen spanmål till 2 kronor 50 öre per 100 kilogram, men tullen å omalen spanmål till allenast 1 krona å 1 krona 20 öre.

På grund af dessa skäl och hvad förut af andra liktänkande talare här anförts får jag för min del yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Näsman: Då jag är af motsatt åsigt med min ärade granne till höger, som i går afton yttrade sig i denna fråga, skall jag anhålla att med några ord få tillkännagifva min ståndpunkt i frågan. Jag anser att det skulle vara oklokt, om Kammaren fattade beslut i öfverensstämmelse med reservanternas förslag, att införseltullar skulle åsättas verkliga förnödenhetsvaror. Fördelarne deraf, såsom herrarne väl lära få medgifva, komma icke det stora flertalet af befolkningen, eller de mindre jordbrukarne, industriidkare, arbetare med flere, till del. De förstnämnde, eller de mindre jordegarne, få merendels under gynsamma år ej stort mer, än hvad de till nödtorftig bergning för sig och de sina behöfva, och de senare äro hänvisade till att köpa alla sina lefnadsförnödenheter. Man borde väl då icke missunna dem att få köpa sina lefnadsbehof för ett någorlunda moderat pris och icke fördyra det allra nödvändigaste, eller brödet. De, som i sjelfva verket skulle komma att uteslutande njuta fördel af de ifrågasatta spanmålstullarne, skulle således blifva ett mindretal af befolkningen, eller de större egendomsägarne, som å sina egendomar kunna producera flera hundra eller tusentals tunnor diverse slags spanmål. Dessa skulle komma att beredas fördelar på bekostnad af det stora flertalet af den öfriga befolkningen, och detta tror jag icke kunna vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande. Dessutom ber jag få nämna, att vid folkmöten, som nyligen hållits inom den domsaga, till hvilken jag hör, och hvilka möten varit besökta af flera hundra personer ur olika samhällsklasser, alla enhälligt uttalat sin protest mot tull å lifsförnödenheter, såsom varande obilligt och ledande till ett försvarande af de mindre be- medlades villkor.

Det ena af dessa möten var besökt af 500 personer, och det andra af 200 personer.

Det tredje mötet, hvars resolution jag skall bedja att få uppläsa, hölls den 15 i denna månad uti Sundsvall och var utlyst af 7 utaf ortens förut varande riksdagsmän. Såsom ordförande vid mötet

Angående
inforande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

Angående införande af spanmåls-tullar. fungerade domhafvanden i Medelpads östra domsaga, och mötet var besökt af omkring 800 personer, bestående till stor del af landtbor. Mötet fattade följande beslut:

(Forts.)

»Enär lifsmedelstullar icke skola medföra fördel utan skada för provinsens jordbrukare;

enär af Sveriges öfrige jordbrukare blott ett fåtal, de större, skulle deraf draga fördel;

enär sådana tullar tydligen skulle skada all annan näring och handtering i vårt land samt ytterligare försvåra de mindre bemedlades och kroppsarbetarnes vilkor;

enär vi således anse de föreslagna tullsatserna icke allenast okloka utan äfven orättvisa;

anhåller mötet, att provinsens representanter, såväl i Första som Andra Kammarne, ville på det kraftigaste uttala sig *mot* föreslagna lifsmedelstullar samt till Kamrarne framföra denna mötets resolution.»

Med dessa uttalanden tror jag mig hafva till fullo inlagt en gensaga mot Herr C. M. Huss och hans yttrande om att Norrland skulle vara i behof af skyddstullar. Jag deremot är öfvertygad om att så icke är förhållandet, en åsigt, som nog torde både delas och komma att uttalas af flere bland Norrlands representanter och som ju enhälligt omfattats af inom min valkrets hållna och talrikt besökta folkmöten. Herr Talman! Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Häruti förenade sig Herr *A. Huss*.

Herr Johansson från Stockholm: Då jag under loppet af 40 år sysselsatt mig med spanmåls- och mjöläffär, torde jag få anses hafva någon erfarenhet i den föreliggande frågan. Också har jag nyligen tillerkänts en dylik erfarenhet, i det att jag blifvit beskyld för författarskapet till en artikel, undertecknad: »Fackman i spanmåls- och mjölbranchen», införd för någon tid sedan i en af Stockholms mest spridda morgontidningar. Jag må nu vara så pass fackman som helst, så måste jag dock förneka nämnda författarskap; och jag kan icke göra detta på bättre sätt än då jag här tillkännagifver, att jag från början till slut ogillar hela denna artikel. Ty skulle det så olyckligt vara — och med detta ord har jag redan tillkännagifvit min ståndpunkt i denna fråga — att vi få tull på omalen spanmål, så måste vi ock hafva så mycket större tull å malen, eller med andra ord mjöl, om icke den svenska qvarnindustrien skall gå under. Och gör den det, då försäkrar jag, att det svenska jordbrukets spanmålsmarknad hädanefter skall blifva vida sämre, än den hittills varit och fortfarande är, emedan i så fall det hufvudsakligen blir mjöl, men högst obetydligt med spanmål, som kommer att importeras. Detta kan låta egoistiskt från min synpunkt, men jag säger det därför, att jag vet det vara sant; och som bevis på att det icke är egoism, som här vid lag leder mig, vill jag nämna, att jag var den enda qvarnegare, som, trots att jag hade förlust deraf, vid 1882 års riksdag motarbetade den inregistreringsafgift, som då var åsatt mjölimporten. Jag lyckades dervid ganska

bra, men misslyckades i ett annat fall, i det jag nemligen förlorade den disponentbefattning, jag då innehade och som i tantième inbragte mig en ganska stor årlig behållning.

Det är derjemte en annan sak, som ingen här i Kammaren tänkt på, och som både motionärerna och reservanterna förbisett, nemligen att, om det blir spanmåls- och mjöltullar, det helt säkert finnes många företagsamma män — till hvilka jag utan tvifvel skulle sluta mig, om jag hade 20 år mindre på nacken — som med svenska pengar i Danmark skulle anlägga bagerier för att till Sverige importera bröd, hvilket nog blefve en ganska betydande affär, åtminstone så länge bröd får tullfritt införas i landet. Jag stödjer denna min förmodan derpå att, då 1880 inregistreringsafgift på hvetemjöl infördes, danskarne med sina kapital funno sig föranlåtna att på svensk botten anlägga en stor qvarn i Malmö; och jag tror att den reventy, som uppstod genom en inregistreringsafgift af 10 öre pr lispund, gjorde denna affär ganska fördelaktig. Nu är den må hända ej så lönande, men torde dock äfven under fria importförhållanden bära sig bättre än jordbruket.

I ena som andra fallet vill jag emellertid hvarken hafva tull å mjöl eller å spanmål, emedan jag anser detta skulle vara skadligt för Sveriges befolkning och att vi kunde vänta oss att år från år få tullen på spanmål ökad med 1 krona, hvilket i längden blefve betungande. Jag talar sällan, mine herrar, och jag för aldrig onödigt tal på tungan om de fattige kroppsarbetarne, ty, huru bra det än låter då det säges, tycker jag icke om detta idkeliga upprepande af samma sak, och jag tror icke heller att kroppsarbetarne själva tycka om det. Tomma ord fylla ingen mage; handling är bättre, och, för att draga mitt strå till stacken, har jag gjort hvad jag kunnat, om också tyst som myran och kanske icke heller så flitig som den. Frågan gäller här icke egentligen i främsta rummet åtminstone den ungdomsfriske och starke kroppsarbetaren, ty han reder sig under alla förhållanden någorlunda med helsans och kraftens kapital; här gäller det långt mera de tusentals arbetare, som icke orka gräfva, men blygas att tigga, och hvilka redan under nuvarande billiga förhållanden hafva rätt svårt att taga sig fram. Om dem som våga föra det talet till torgs, att måttliga skyddstullar snarare förbilliga än fördyra lifsförnödenheterna, om dem vågar jag fälla det omdöme, att de antingen icke kunna eller icke vilja räkna rätt. Jag påstår nemligen, att den som säger att en tunna råg — jag skall här tala populärt i skålpund och tunnor i stället för i kilo och meter — hvars närvarande pris i konsumentens hand är omkring 14 kronor, skulle blifva billigare derigenom, att man pålägger den 1 kronas tullsats, begår samma misstag som den, hvilken påstår att $14+1$ är = 13.

Den tyske rikskanslerens för någon tid sedan i tyska riksdagen fälda yttrande — ett bevingadt ord, om man så vill, för hvarje tullvänligt sinnad — att de små jordbrukarne borde vara synnerligen nöjde och tacksamme med spanmålstullarne, emedan dessa skulle hafva till följd, att de stora egendomarne skulle sönderstyckas och sönderdelas till förmån för dessa mindre jordegare, det

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

talet från den mannen och ur den munnen är i sanning icke mycket värdt, då man besinnar, att denne mäktige man sjelf har stora jord-egendomar, dem han helt säkert icke lär vilja se sönderstyckade. Skulle denna hans åsigt — jag vill icke gifva den något annat namn — tillämpas på våra förhållanden, skulle helt säkert snart ett motsatt resultat visa sig. Om jag tänker mig en mycket stor egendom, som lemnar sin innehafvare flera tusen tunnor höstsäde till afsalu och lika många kronor i tullskydd, och i den egendomens omedelbara granskap äro belägna $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$ och $\frac{1}{16}$ mantal, hvilka små egendomar icke ens lemna sina egare så mycken spannmål de sjelfva behöfva, utan så att de måste köpa sitt behof och köpa det fördyradt för 3 å 4 månader om året, så undrar jag just, om icke dessa smärre egendomar snarare skulle uppgå i den större än tvärtom. Bismarek har sagt sitt ord, och han har vunnit, men det finnes äfven andra ledamöter af tyska riksdagen, som jemväl sagt sin mening. De hafva icke vunnit nu, och jag önskar att de icke måtte vinna i framtiden heller. Det finnes emellertid en bland dem, också en stor man, som yttrat, att brödprisens höjande är en blodskatt, som de rike utkräfva af de fattige och hvilken dessa en dag med ränta skola återbörda. Jag ber Kammaren lägga märke till, att jag nu endast citerar. Att påstå att en tullsats, lagd på en handelsvara, snarare skulle förbilliga än fördyra densamma, är det samma som att säga, att alla våra köpmän äro mindre kloke eller rättare sagdt okloke.

Väl vet jag, såsom gammal köpman, att någon understundom, då konkurrensen är stor, slarfvar i pris, som det heter, men jag vet också, att våra affärsmän kunna kalkylera så pass bra och räkna så pass riktigt, att de förstå att $14+1$ är $= 15$ och vid försäljningen äfven beräkna derefter. Om någon gång under svåra konjunkture och till följd af svag kassa en slumpning skulle ega rum, är det ju till fördel för konsumenterna, men hvad som är visst är, att hvarje omkostnad, som lägges på en vara, vare sig frakt, magasinage, hamn- och tullumgälder, bärarepenningar, mätare- eller vågpenningar m. m., skall fördyra densamma, och detta gäller vid all försäljning, vare sig slarf och slumpning tages med i räkningen eller icke.

Att påstå att den tullsats är billig, som enligt nu gällande pris skulle fördyra 20 skålp. rågmjöl med 20 å 21 proc., ja det kan gå an för dem, som tycka 40 proc. vinst vara lagom, men icke för andra. Om det låge någon sauning i det påståendet, att det svenska jordbruket blefve så skyddadt genom de nu föreslagna tullsatserna, att de små jordbrukarne och deras arbetare derigenom skulle komma i en något bättre ställning och i sin tur kunna mer än nu tillbyta sig den inhemska industriens alster, och dess idkare och arbetare sålunda äfven få sin ställning förbättrad, om det låge någon sanning i allt detta, hvadan då alla dessa klagomål från arbetareföreningar och folkmöten, hvilka enstämmigt förklarar, att de anse införandet af spannmålstullar vara till skada för arbetaren? Om man vill räkna honnett, bör man väl äfven tillägga dessa arbetares beräknings sätt något vitsord. Vi veta, huru dessa arbetare under det senaste årtiondet hafva med oändligt små resurser så i intellektuelt som i

merkantilt afseende åstadkommit rätt mycket goda saker för att hjälpa sig sjelfva, såsom sjuk- och begravningskassor m. m., bekostandet af föreläsningar icke att förglömma. Vidare se vi dessa bostadsföreningar, bestående äfven de af arbetare, hvilka med en inbetalning af 50 à 25 öre i veckan åstadkommit solida och stora hus till ett sådant antal, att, om de kunde sammanföras på ett ställe, de skulle bilda en ganska stor stad. Skulle då dessa arbetare, hvilka med så litet åstadkommit så mycket och i alla andra frågor visat sig se så klart för sig, skulle de icke se någon fördel för sig sjelfva i de föreslagna skyddstullarne, om i dem verkligen någon fördel vore att se; skulle de då, som de nu göra, otacksamt och hallsstarrigt sätta sig emot dessa skyddstullar, hvarmed man på vissa håll så ifrigt sträfvar att, efter hvad man påstår, gagna dessa arbetare? Nej, och tusen gånger nej. Att veta att rik mans njutningsmedel, dessa franska och rhenska viner, som i inköp kosta 5, ja 10 kronor per liter, draga en tullsats af allenast 15 öre, det vill säga i ena fallet 3 i andra fallet $1\frac{1}{2}$ procent per liter, under det att den fattiges enda njutningsmedel, det förderfliga bränvinet, kan i det egna landet tillverkas för 20 öre per liter, men intaget på krogen kostar 1 krona, det vill säga 400 procent af varans ursprungliga värde, att veta allt detta och dertill förmimma de starka ansatser, som nu göras att äfven fördyra den brödbit, utan hvilken bränvinssupen än mera bränner och förbränner, ja, mine herrar, det är ett skärande bevis på orättvis beskattning. De skatter, som påläggas oss i form af tull på lyxartiklar af alla slag, de äro — huru dryga de än må vara — dock af frivillig natur, ty den rike *kan* vara dessa lyxartiklar förutan, om han vill, och den fattige, han *måste* vara dem förutan, om han vill eller icke. Men med det dagliga brödet är det en annan sak; den skatt, som påläggas i form af tull på lifsmedel, den är tvungen och ofrivillig — ty der heter det: betala eller svält. Det är visserligen sant, att dessa tullsatser äro lika för alla; den fattige betalar icke högre tull än den rike, men deremot är det det en oerhörd skilnad i konsumtionsbehöfvet för den ene och den andre. Den som skall utföra tungt arbete, han är sällan rik och har icke råd att bekosta sig så mycket sofvel till sitt bröd, som den rike, han behöfver därför dubbelt så mycket bröd och får, på grund deraf, äfven betala dubbelt högre spanmålsskatt. I en för skyddstullsvännernas sträfanden synnerligen talangfullt skrifven artikel, synlig äfven den i en af hufvudstadens mest spridda morgontidningar, förekommer ett post scriptum, eller hvad man vill kalla det, som jag ber att med några ord få bemöta. Det heter der, att den svenska spanmålsmarknaden är i grund och botten ruinerad, och att den svenska rågen betalas med 10 öre mindre än den utländska. Detta är vilseledande. Det är dessutom förnärmande mot köpmännen och lika förnärmande som mycket annat, som i dessa dagar om dem sagts. Så väl de vanliga spanmålsimportörerna som qvarnegarne äro icke så enfaldige att, om de kunna köpa svensk spanmål till samma pris och lika godhet som utländsk, de köpa den senare varan; de köpa tvärtom företrädesvis den svenska spanmålen, emedan mottag-

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

ningskostnaden för den är billigare än för den utländska. Men det torde icke vara obekant, att den ryska rågen i närvarande tid är oändligt mycket bättre än den svenska, eller raka motsatsen mot hvad förr egde rum. För 20 å 30 år sedan ville landtmannen icke veta af annan råg än den svenska. Den ryska var lätt samt full af orenlighet, snärjfrön och dam. Den vägde i allmänhet blott 13 pund och 5 marker, då deremot den svenska rågen vägde $14\frac{1}{2}$ å 15 pund. Nu är förhållandet annorlunda. Rysk råg väger nu 14 pund lägst, är tunnskalig, ren och strid. Man har sagt, att vanan ledt den svenske köpmannen derhän, att han icke vill veta af svensk spannmål. Jag tror dock, att köpmannen icke får hafva någon vana i detta fall, ty, om han vill draga sig fram, så måste han välja den marknad, der han kan få den bästa varan för det billigaste priset. Såsom bevis på, att det icke finnes någon animositet mot den svenska spannmålen i allmänhet, ber jag få nämna, att det svenska kornet stått och fortfarande står i pris ända till 20 å 25 procent öfver det ryska. Ingen vill ha den ryska varan, om han kan få svensk, vare sig det är korn från Skåne, Öland, Gotland eller Upland.

Sålunda har jag tillbakavisat beskyllningarna i detta post scriptum. Villigt erkänner jag emellertid det svenska jordbrukets betryckta ställning, men hvar är det bättre? Det har förut sagts här, att Amerikas ställning skulle vara synnerligen lysande, att man der finge 160 tunnländ jord till skänks, att hvetet kostade 6 å 8 kronor tunnan, och att svinen nära nog både födde och gödde sig sjelfva, så att fläsket blefve så orimligt billigt. Men å andra sidan finner man, att, enligt den embetsberättelse, som svensk-norska konsuln i Newyork afgifvit, det aldrig stått så illa till i Amerika som nu, och att de små jordbrukarne befinna sig i en betryckt ställning, trots de glänsande skördarne.

Jag ber nu med några ord få bemöta hvad några skyddstullstalarare i går anförde. Den värtalige förste talaren har, likasom den värtalige andre, yttrat sig origtigt. Den förste talaren sade, att det skulle gå an att taga in rysk spannmål och förbruka den här samt utföra den svenska. Det är sant, att sådant går an, men en sådan omföring leder icke till någon förtjenst. Den andre talaren, som var af motsatt åsigt, sade, att det icke kunde så noga bevisas, om det vore svensk eller rysk spannmål. Jag ber dock få fästa uppmärksamheten på, att vi hafva edstvänet qvar, och att alla uppgifter i detta hänseende skola ske under edsförpligtelse. Den andre talaren i ordningen yttrade också att, när Tyskland satte upp tullen å spannmål till 2 mark, Ryssland satte ned priset å sin vara med 2 mark. Detta är icke riktigt med sanna förhållandet öfverensstämmande. Rysslands nedsättning af priset å sin vara gälde icke för 100 kilogram, utan för 1,000 kilogram och har blott egt rum några dagar. Den ryska spannmålsmarknadens noteringar hafva varit lika sedan Oktober och under hela sista halfåret, varierande mellan 95 och 100 öre. Herr Örwall har i sin motion också låtit komma sig till last ett misstag. Han klagar öfver resultatet af in- och utförseln 1882 och säger, att balansen till vår nackdel utgjorde ett belopp af öfver 8 millioner kronor. Jag vågar påstå, att i fråga om jordbruksalster,

levfande djur inberäknade, balansen icke gick öfver 1,170,000 kronor, i stället för öfver 8 millioner kronor. Det ligger således något vilseledande i Herr Örwalls uppgift, ehuru jag tror att det oafsigtligt insmugit sig.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.*

(Forts.)

En talare sade i går afton, att för den fattige det icke skulle betyda något, om tull eller icke tull åsattes lifsförnödenheter, ty all den vinst, som uppstode, skulle stanna på mellanhänderna, och minuthandlandena togo en oskäligen avance, när de sålde till arbetarne. Men jag undrar, om vi få tillämpa detta förhållande på en sådan stad som Stockholm, med dess stora konkurrens. Jag undrar, om alla våra grossörer, minuthandlande och munkbrofruar, hvilka alla äro mellanhänder, kunna åstadkomma någon oskäligen avance. Jag förstår icke den älsklige talaren, som har ett så själfvullt ansigte; jag förstår icke, att på hans tunga kunde komma ett så oskäligt uttryck.

Jag hade, mine herrar, beredt mig på ett längre anförande än detta blifver; men jag vill hoppa öfver åtskilligt och sluta här. Jag är säker på, att, om den föreslagna tullen icke nu går igenom, förslag derom återkommer nästa år; och då blifva mina nu samlade materialier må hända nyttiga. Och går nu föreliggande förslaget om 1 kronas tull igenom, vill man nog nästa år hafva tullen höjd till 2 kronor, och äfven i det fallet kan det vara fördelaktigt att gömma dem.

En omständighet vill jag slutligen anmärka. Man har yttrat i Kammaren, att mången fattig skulle klaga öfver, att brödet är för billigt, därför att han icke har något att köpa för. Det är ett hårdt tal, mine herrar. Hvad hade den fattige att köpa för, då för 60 å 70 år sedan de höga tullsatserna gälde? Hade han något att köpa för då? Hvarför åt han då — förlåt mig att jag talar om detta, hvilket snart sagdt är förbjudet att tala om i denna Kammare — hvarför åt han då, frågar jag, osiktadt hafrebröd, blandadt med alla möjliga tillsatser, såsom bark, syra, mossa och ljung? Jag har sjelf för femtiotvå år sedan tillsammans med min ännu i lifvet varande moder plockat och blandat sådana saker. Jag har äfven ätit deraf samt vet huru de smaka och mätta. Jag har sedan den tiden under min långa vistelse i Stockholm haft så mycket att göra med fattiga som trots någon annan, mest under de senaste tjugu åren. Jag har varit snart sagdt en sorts fattigdirektör i smått, icke för kommunens räkning, ty en sådan ära har icke vederfarits mig, utan för de enskildes. Jag har icke utdelat af mina egna medel, ty dertill har jag icke haft råd, men jag har haft en viss förmåga att insamla sådana från andra. Jag har sålunda haft med tusentals verkligen behöfvande att göra; men jag har icke hört någon klaga öfver för billiga brödpris. Jag slutar med en uppmaning till Eder, mine Herrar, att icke handla så i afton eller i morgon, att den fattige får anledning att klaga öfver ett motsatt förhållande. Herr vice Talmän! Jag anhåller lifligt om bifall till Utskottets hemställan.

Herr Örwall: Såsom motionär anser jag mig hafva anledning att yttra mig i frågan här i Kammaren; men då diskussionen redan antagit allt för stora dimensioner, kan Kammaren hafva skäl att vänta,

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

att jag dervid skall fatta mig så kort som möjligt. Jag skall också inskränka mig till att klargöra min ställning till det af flere talare framkastade påstående, att införande af tull på spannmål skulle fördyra arbetarens bröd, gifva anledning till hunger och dyr tid, ja, till och med föranleda brist på bröd. Vore jag förvissad om riktigheten af detta påstående, och att införande af måttliga tullar å sådana landtmannaprodukter, som kunna åstadkommas inom vårt eget land, skulle fördyra arbetarens bröd utan att skänka honom några motsvarande fördelar, skulle för visso icke mitt namn kommit under en sådan motion, som denna. Men långt ifrån att vara öfvertygad härom, är jag tvärtom förvissad, att arbetaren skulle af sådana tullar skörda väsentliga fördelar. Kan det verkligen på allvar falla någon in att tro, att en tull af 1 krona per 100 kilo råg skall verka detsamma som ett importförbud? Kan det falla någon in, att en sådan tullsats skall åstadkomma hunger och dyr tid? Qvarstå icke samma faktorer som nu: de af underlättade kommunikationer framkallade lifliga handelsförbindelserna, äfven om vi införa måttliga tullar? Hvad innebär då denna tull på lifsförnödenheter? Jag har gjort en beräkning deröfver. Jag har i fråga om hvarje individs konsumtionsförmåga tagit till grund de beräkningar, som förekommit i en frihandelsvänlig morgontidning här i staden, emedan dessa uppgifter derutinnan öfverensstämma med min egen erfarenhet. Beräknar jag då tullen på den quantitet spannmål, som hvarje individ årligen konsumerar, så finner jag, att de föreslagna tullarne skulle fördyra hvarje individs lefnadskostnader med 1 krona 30 öre om året. Det skulle för en familj om 6 personer, d. v. s. med hustru och 4 barn göra 7 kronor 80 öre årligen. Fördelar jag åter denna kostnad på 300 arbetsdagar, gör det för en familj om 6 personer dagligen $2\frac{2}{3}$ öre. För den ensamme arbetaren gör det endast en bråkdel af ett öre. Är detta så afskräckande? Är det nu så, att jordbruket lider betryck, hvilket ingen kunnat förneka, och vilja vi ingenting göra för att upprätthålla värdet å denna vår modernärings alster, så följer ovilkorligen deraf, att jordbrukaren måste inskränka förbrukningen af arbetskrafter till den minsta möjliga, nemligen till den, som behöfves för att så, skörda och tröska. Alla andra arbeten, som afse att förbättra den framtida ställningen, såsom odlingar, jordförbättringar, byggnader m. m., måste anstå. En följd deraf blir, att en stor mängd af arbetare, som äro anstälde i jordbrukarnes tjänst, måste afskedas. En annan följd blir, att ett prisfall kommer att inträda i arbetslönerna, ett prisfall så stort, att det i intet fall skall stå i förhållande till hvad lefnadskostnaderna skulle fördyras, om de föreslagna tullarne antoges. Herrarne må emellertid icke tro, att jag nu endast talar om jordbruksarbetarne. Det finnes i vårt land 2,300,000 menniskor, som lefva af jordbruksnäringen. Om nu också blott en ringa del af dessa måste gå ifrån sitt jordbruk, så äro dock dessa tvungna att kasta sig på andra näringar, så väl på landet som i städerna. De komma således att förorsaka tryck på de arbetare, som förut äro anstälde i dessa näringar, och förorsaka ett prisfall i arbetslönerna äfven för dessa. Tro herrarne väl att arbetarne från landsbygden gå till städerna eller utvandra till utlandet för att söka billigt bröd? Jag tror

det icke. Arbetaren vet mycket väl, att det icke är billigt bröd i förening med låga arbetspris, som gör honom lycklig, utan att det är *arbete* och bra betalning därför, äfven om lefnadskostnaderna skulle vara något högre.

Jag kunde hafva åtskilligt att i detta hänseende tillägga, men jag vill vara så kort som möjligt. Jag vill dock förklara, att jag tror mig vara lika så stor vän till arbetarne som kanske någon annan. Men de, som förklarar sig vara vänner till arbetarne, de få ett osökt tillfälle att visa denna sin välvilja mot dem, då Herr Mankells motion om nedsättning i tullen på socker och kaffe förekommer till behandling i Riksdagen. Då hoppas äfven jag kunna ställa mig i arbetarevännernas led.

Hvad nu beträffar jordbrukarne, hafva de här i Kammaren fått många råd, hvilka jag tror vara mera välmenta än visa. Man har t. ex. rådt dem att odla hafre och utvidga sin ladugårdsskötsel. Jag tror icke att det går an att odla hafre öfver allt, all jord är icke lämplig för denna odling. Och beträffande hafrepriset skall jag be att få uppläsa några ord ur en brochyr, utgifven af en af Sveriges störste hafreexportörer. Han säger der: »I synnerhet bör Amerikas enorma tillgång på mais och Svarta Hafs-hamnarnes ovanligt stora utförsel af billigt foderkorn komma att betydligt inverka på marknaden för hafre.» Och på ett annat ställe längre ned heter det: »En ytterligare anledning härtill har tillkommit genom den tullsats af 1 franc 50 cent. per 100 kilo, som blifvit åsatt hafre i Frankrike och som antagligen kommer att orsaka en minskning i införseln till detta land, så mycket hellre som ett annat viktigt foderämne, mais, i samma land icke fått sig införselstull åsatt och således blir en svår konkurrent till den genom tullafgiften fördyrade hafren.» Så står det till med hafrepriset.

Hvad åter beträffar prisen på ladugårdsprodukter, hvilka garantier hafva vi, att de, som nu gälla, fortfarande skola ega bestånd? Tala icke fast mera åtskilliga omständigheter, bland hvilka jag vill fästa uppmärksamheten på den stora produktionen af konstgjordt smör, för motsatsen? Tro icke herrarne, att denna produktion skall trycka ner smörpriset? För min del anser jag det bäst och lyckligast för oss, om vårt eget jordbruk kunde åstadkomma de produkter, som behöfvas inom landet. Hvarje tunna hit införd spanmål är en produkt af utländskt arbete, som trycker på det inhemska arbetet och försvårar tillfället till arbetsförtjenst. Skulle genom det system man nu vill följa vår spanmålproduktion taga en allt för ensidig riktning, och skulle sedan t. ex. ett missväxtår inträffa i Ryssland med derpå följande exportförbud (hvilket icke är alldeles utan exempel), eller uppstår ett för oss olycksbringande krig med blockad af våra eller Rysslands hamnar, då kunde hunger och dyr tid följa och vi finge sitta här med vår hafre. Jag är icke jordbrukare i sådan mening, att det ringa jordbruk jag har skulle kunna hafva något väsentligt inflytande på mina ekonomiska förhållanden, men jag tror för visso, att, om svenska jordbrukarens ställning kan förbättras — och jag tror att detta i någon mån kan ske medelst spanmålstullar — då skola vi alla och icke minst den svenske arbetaren skörda nytta deraf.

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.*
(Forts.)

Angående
inforande af
spanmåls-
tullar.

(Forts.)

Herr Talman! Då jag icke hört någon af mina meningsfränder yrka bifall till motionen, förenar jag mig med dem, som yrkat bifall till reservanternas förslag.

Herr Nils Jönsson: Här har så mycket talats i frågan, att hvad man deri nu vill säga endast blir ett uppreparande af hvad som redan blifvit sagdt, och jag skall därför icke blifva mångordig. Af en talare har här yttrats, att tiden vore olämplig för att nu åsätta skyddstullar. Hvad tiden beträffar, tror jag, att när det är fråga om att förbättra en näringsställning och i synnerhet en sådan närings som vår modernärning jordbrukets, är ingen tid här olämplig. Det yttrades vidare, att denna fråga skulle anses såsom en skattefråga, men härutinnan är jag af en helt annan åsigt. En sådan tull, som af reservanterna föreslagits, skulle enligt min åsigt verka godt, icke allenast för jordbruket, utan äfven för alla andra näringar; ty af jordbrukarens förbättrade ställning skulle följa, att han kunde vidtaga förbättringar på sitt jordbruk med nyodlingar och dylikt, hvarigenom arbetarne skulle få stadigare sysselsättning och må hända äfven högre aflöning. Äfven industriidkaren skulle häraf skörda nytta, emedan jordbrukaren finge större köpförmåga, hvarigenom industriens alster skulle vinna bättre afsättning. Genom den ökade produktion och konsumtion, som häraf blefve en följd, skulle större välmåga inträda i alla klasser. Vid sådant förhållande tror jag icke, att frågan bör betraktas såsom en skattefråga.

Af en talare under gårdagen anfördes såsom skäl mot skyddstullar å jordbrukets alster, att våra jernvägar skulle deraf komma att lida men. Jag tror dock icke, att vi byggt jernvägar för att befordra importerad spanmål, utan för att förmedla varuutbytet inom landet och lätta kommunikationerna. Äfven har han sagt att sjöfarten skulle komma att lida. Ja, må den komma att lida, men jag är viss på, att det allra minst blir vårt lands sjöfart som kommer att lida, det blir utlandets, som icke får hitfrakta den spanmål, som eljest skulle kommit att importeras. Skulle reservanternas förslag kunna, såsom denne talare således syntes tro, verka derhän, att någon import af spanmål ej vidare skulle ifrågakomma; ja väl, det vore ett lyckligt förhållande, om så skedde. Det borde varit för denne talare ett stort skäl att yrka bifall till reservanternas förslag i stället för Utskottets. Till hvad jag sålunda yttrat skall jag inskränka mig och sluta med att yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Berglöf: Jag har begärt ordet i denna fråga icke för att hålla något långt föredrag om fördelarne eller olägenheterna af tullskydd, icke heller för att hålla föredrag angående jordbrukets nuvarande ställning eller för att gifva goda råd till afhjelpande af det tryck, hvaraf jordbruket för närvarande skall lida — ett tryck, som träffar icke allenast jordbruket utan äfven hvarje annan större industri i vårt land — utan jag har begärt ordet för att angifva, att jag i denna fråga kommer att rösta för bifall till Utskottets förslag. Min åsigt är nemligen — och denna åsigt har icke kunnat rubbas af de många och långa anföranden, som under dessa båda dagar här hållits

— att tull på spanmål ovilkorligen medför prisstegring på spanmål, hvilken prisstegring åter medför högre pris på bröd, att denna prisstegring drabbar alla, men i högsta grad dagsverksarbetaren, som är hänvisad att lefva på sitt arbete för dagen; att, då ostridigt är, att dagsverkarens lön är mycket jemnt och så jemnt afvägd, att den med möda räcker till att försörja hans familj, en nödvändig följd af höjningen i priset på bröd blir, att äfven dagsverkarens lön skall höjas i samma proportion; samt att, om en prisstegring uppstår å dagsverken, detta återverkar på hvarje slag af industri i vårt land, och icke minst på jordbruket, som är i behof af stora arbetskrafter.

Af dessa skäl är det för mig tydligt, att en tullagstiftning i nu föreslaget syfte verkar till men och skada för alla, men till nytta för ingen.

Under sådana förhållanden, och då statsverket icke är i behof af förökade inkomster, så yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Till sist, mina herrar, ber jag få omförmäla, hurusom de jemförelsevis många kroppsarbetare, som finnas i de städer, jag har äran representera, hållit möten för öfverläggning i frågan om tull eller icke tull i nu föreslagna syfte, och är det en kär pligt jag fyller, då jag härigenom till Eder framför resultatet af dessa öfverläggningar med arbetarnes ödmjuka bön: fördyren icke våra lifsmedel!

Herrar *Lundström* och *Lewin* instämde i detta yttrande.

Herr *Jöns Rundbäck*: Sedan så många talare från båda sidor uppträdt, kan icke mycket återstå för mig att säga. Men jag anhåller dock att få plocka några ax, som jag tror ingen ännu upptagit.

Jag minnes lifligt, ty jag var då ung och läste med intresse hvad som förekom i lifvet redan då, jag minnes lifligt, säger jag, 1856 års riksdag, då en stor finansminister framlade en s. k. blomstermålning, mycket beryktad på sin tid och troligen läst af mängen, öfver Sveriges finansiella ställning, i hvilken han framhöll, att tiden då kunde vara inne att släppa efter på tullskyddslagarne, därför att Sverige mycket väl kunde stå för sig sjelf. Särskildt gälde detta påstående frågan om spanmålstullarne. Man tog också bort dessa tullar, emedan man var eller sade sig vara i den ställning, att man redde sig dem förutan, man hade spanmål nog till bröd på femtio-talet. Ja, man kunde ännu då säga om den svenska nationen hvad skalden om vår nation så vackert sjungit:

»Ej Asien klädde än, ej Indien honom födde,
För honom söderns folk, men ej dess drufvor blödde.»

Men hurudan var då ställningen 1856, efter som den var så god och blomstrande, oaktadt vi då länge lefvat under ett tullskydds-system, som i vissa fall gränsade till prohibitism?

Den, som önskar taga närmare notis om denna ställning och landets välbefinnande den tiden, han läse antydda blomstermålning af, som man sagt, Sveriges störste finansminister, och han skall deraf inhemta, att ehuru landets handelsrörelse icke var så storartad, helst

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

in- och utförseln t. ex. år 1850 på hvarje sida icke uppgick till mer än 36 millioner och tullintraderna icke till mer än 7 millioner, så lefde och dref man affärerna, så att debet och kredit gingo i höp. Landet egde i egentlig mening icke någon utländsk skuld, och spannmål till bröd skördade man af egen teg — ställningen var alltså, som man säger, solid och sund. Men om landets finansiella ställning kunde gestalta sig så fördelaktigt under skyddtullsystemets dagar, huru förestälde man sig då, att denna skulle blifva under frihandels-systemets regemente? Jo, man sade, profeterade och trodde, att landet skulle gå en storartad utveckling, en lysande framtid, ja en rigtig guldålder till mötes.

Nu har frihandelsystemet verkat i 30 år, och hurudan är nu ställningen? Just för att besvara den frågan har jag velat, på sätt som skett, antyda förestående om landets ställning på femtiotalet; och anhåller jag nu att med några ord få antyda, huru ställningen nu gestaltar sig, hvarefter herrarne sjelfva må döma.

På de senare 10 åren, eller från 1874—1883, har Sverige importerat för 2,839,244,000 kronor och exporterat för 2,222,733,000 kronor, hvadan öfverskottet i importen uppgår i rundt tal till 616 millioner, säger sexhundrasexton millioner; det vill säga importen för hvarje af dessa tio år har öfverstigit exporten med öfver 61 millioner kronor.

Tullmedlen hafva under sagda tid inbringat ett belopp af ungefär 276 millioner, eller i medeltal per år 27,600,000 kronor.

Är icke detta en lysande utveckling, en oerhörd verkan af frihandelsystemet? Är det icke rent af förvånande, att landets export och import stigit från 72 millioner per år, som den var på 1850-talet, till hvad den är nu, en half milliard årligen?

Ja, som sagdt, under de senare 10 åren hafva vi köpt för 616,000,000 kronor mer än vi sålt för. Är icke detta förträffligt, ja, rent af beundransvärdt? Men hvar hafva då dessa frihandlare tagit penningarne ifrån till dessa uppköp, eller har utlandet verkligen skickat oss dessa varor för intet? Ånej, systemet har verkat mångsidigt, eller, om jag så får uttrycka mig, med dubbla maskiner. Man har icke allenast tagit varor till så oerhörda summor, man har ock intagit penningar från samma håll och betalat med, eller med andra ord: vi lefva på krediten. Till bevis härför beder jag få antyda, att under frihandelsystemets beprisade dagar har endast staten inlånat 230 millioner, som statens skuld utgjorde vid 1884 års slut. Under samma tid, eller från början af 1860-talet till 1883 års slut, hade hypoteksbanken likaledes inlånat 297 millioner, under det hypoteksföreningarnes återstående skuld vid sistnämnda tid utgjorde 70 millioner. Dessa summor, mine herrar, utgöra tillsammans cirka 600 millioner, eller ungefär samma summa som öfverskottet på importen. Men detta är icke nog; härtill komma de enskilda jernvägsbolagens och andra bolags samt enskilda kommuners lån från utlandet — jag vet visserligen icke till siffran huru stor denna senare inlåning är, men nog lär den gå till något eller några 100 millioner, och med dessa summor hafva vi, så förmenar jag, betalt det stora importöfverskottet.

Såsom en behållning af denna inlåning torde vi dock hafva, jag medgifver detta, en del af våra jernvägar. Jag säger med flit en del, ty om än af de medel, staten inlänat till jernvägsbyggnader, hälften åter utgått till inköp af utländsk jernvägsmateriel, så har väl åtminstone andra hälften utgått till ersättning för arbete och inländsk jernvägsmateriel; men om detta mynt, ty kom i håg, det är verkligt mynt vi lånat, än ombytt egare eller förflyttat sig från statens kassa till medborgarnes fickor, så skulle det ju finnas der, men se, det finnes der icke. Afven kan man visserligen säga, de inlånta penningarne äro jemväl använda till andra nyttiga ändamål än jernvägar, och de hafva i mängd och mycket befrämjat vårt lands utveckling. Jag vill icke heller helt och hållet bestrida detta, men jag säger ännu en gång, äro dessa penningar, eller rättare mynt, använda för svenskt arbete och företagsamhet, så skulle detta mynt i alla fall till allra största delen finnas kvar i landet, men det gör det icke. Afvenledes torde man vilja påvisa de stora summor, som äro placerade i våra sparbanker och uti de enskilda bankernas feta portföljer, men, med undantag af den lilla ädla metallpelare, som finnes i Riksbanken och andra banker, såsom underlag för sedelutgifningen, så äro de flesta andra tillgångarne idel papper och utgöra icke mynt. Vidare är att märka, att trots vår lysande utveckling, vårt rationella landtbruk, vår stigande industri, så räcka icke nu som på 1850-talet vår spanmål, våra industrialster till landets behof. Detta visar visserligen, att vi konsumera mycket, och mången är deröfver hänryckt, men kom i håg att vi låna och måste låna midt i öfverflödet för att kunna konsumera som vi göra.

Det torde således vara på tiden att betänka, om vi än längre skola fortgå på den inslagna banan och vidhålla detta utmattningssystem.

Ett ytterligare bevis derpå, att det verkande systemets gyllene frukter äro sodomsäpplen, bestyrkes af det faktum, att ensamt på de sju senaste åren har det i landets fastigheter intecknade skuldbeloppet stigit med 486 millioner, så att landets hela intecknade skuldsumma, enligt senaste redogörelsen, utgör mer än 1,200 millioner, eller långt mer än $\frac{1}{3}$ af hela landets fastighetstaxeringsvärde. Denna förpantning af landets grundkapital visar således en häpnadsväckande utveckling. Det går visserligen för sig att lefva och låta lefva, så länge man får låna penningar, men jag betviflar, att någon kan låna i oändlighet, och jag beklagar den tid, och den är redan inne, då afvecklingen skall ega rum. Icke heller den spådomen och förutsättningen, att frihandelssystemet skulle lemna en riklig utkomst till arbetsförtjenst, trefnad och förnöjsamhet hos landets arbetare, har gått i fullbordan. Icke blott dessa strejker, detta knot från de djupa leden, utan fast mera och öfvertygande talar härför den stora utvandring af företrädesvis ungt arbetsfört folk, som lemnat landet. Så till exempel utvandrade under tullskyddets dagar, eller från 1851 till 1861, icke mer än tillsammans 16,900 personer, hvaremot från och med 1861 till och med 1882 icke mindre än 368,886 personer lemnat fosterjorden, och om än från denna summa dragas, som sig bör, 24,000 immigranter, återstå dock 344,886 emi-

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

granter. Hvarför hafva då dessa utvandrat? Hafva de endast gjort det af äfventyrarelust? Kan någon i verkligheten tro, att folk och särskildt ungt folk, som har framtidshoppet qvar, att det lemna fränder och vänner, hus och hem, språk och minnen m. m. utan afsaknad, utan att känna förlust öfver det bästa det har? Anej, den som i likhet med mig sett dessa tårefloder af dessa utvandrare, hvilka helt visst varit lika bittra som vattnet i det haf de beträdd, den vet något annat. Men hvem har då drifvit dem bort? Visserligen, och ibland åtskilligt annat, men företrädesvis dock vårt sorgliga så kallade frihandelssystem. Det är det, som föst Hagar med hennes ofria son från landet, från hemmet, till de främmande länderna. — Men om nu, midt i öfverflödets dagar, vare sig af hvilken orsak som helst, så många lemnat landet, så har väl utkomsten och välmågan hos den återstående delen tillväxt? Låtom oss se till. År 1860 åtnjöto 133,000 personer fattigunderstöd, och kostnaden därför beräknades utgöra 3,360,000 kronor. År 1874 hade understödstagares antal stigit till 189,000 och kostnaderna härför till 6,493,000. År 1882 hade siffran å understödstagare uppgått till 224,000 och kostnaden till 8,468,000 kronor. Under dessa 22 åren hade alltså understödstagares antal nära på fördubblats och fattigvårdskostnaderna nära tredubblats — också en storartad, en tilltalande utveckling, en sorglig illustration på frihandelssystemets verkningar.

Detta är resultatet, och fortgår det på samma sätt, slutar det utan tvifvel med allmän bankrutt.

Att anförda bevis icke skola rubba frihandlare i deras tilltro på systemets förträfflighet, derom är jag viss. Men jag vill fråga: hafva vi då verklig frihandel för närvarande? Nej alldeles icke, så vidt jag vet. Tvärtom hafva vi ganska stora skyddstullar. Men ännu större finansstullar. Om man beskattar den fattige genom finansstullar, är väl beskattningen därför mindre känbar, eller är det då icke bättre att hjälpa honom på det sätt, att man bereder honom skydd för sitt arbete? Af våra 33 millioner kronor i tullinkomster faller en hufvudsaklig del på arbetarne. Jag har gjort en beräkning hvad ett mindre arbetarehushåll får betala på grund af tullbeskattningen för sådana förnödenhetsartiklar som kaffe, socker, kläder och delvis spritvaror, och funnit att det får betala 50 till 60 kronor årligen i dylik skatt. Socker till exempel är en lika stor nödvändighetsvara som spanmål, och en nedsättning i tullen derå skulle fullt motvara olägenheterna af spanmålstullar. Om tullen å denna vara nedsattes från 33 öre per kilo, som jag tror den nu utgör, till 20 eller 10 öre per kilo, så skulle en sådan nedsättning för de mindre bemedlade fullt motväga tullen på spanmål. Liknande blefve förhållandet genom nedsättning af tullen å kaffe, hvilket, säga hvad man vill, dock är en allmänt använd förbrukningsartikel, som icke inom landet kan frambringas. Men, invänder man med synnerlig tillfredsställelse, tull å dylika artiklar är bara finansstull, tull å spanmål är deremot skyddstull, och se det är denna benämning, som skulle förklara hela förvecklingen. — O, I frihandlare, hvad I missbruken ord och begrepp! Med ordet skyddstull har jag förstätt, att, då en vara skall hemtas utifrån, man till följd af tull för tillverk-

ningen här i landet får för densamma betala mera än den egentligen borde kosta. Om man till exempel tänker sig taga in 100 kilo socker, hvarå tullen till exempel vore 14 öre per kilo, så äro af dessa 14 öre 4 öre per kilo åsatta i tull till *skydd* för de inhemska sockerbrukens tillverkning. Men beträffande jordbruket så, i stället för att det icke åtnjuter ringaste skydd, är det i stället så hårdt beskattadt genom grundskatter och indelningsverk med mera, att till exempel i den ort, hvarest jag bor och som icke är den i detta afseende tyngst beskattade, på hvarje tunna spanmål, som å jorden kan skördas, belöper sig 1 krona i dylik skatt, och dertill kommer ytterligare allmän bevilning och kommunalskatt. Jag hemställer till herrar frihandlare, hvarför de icke åtminstone borttaga denna beskattning eller accis på jordbrukets tillverkning och hvarför icke svensk spanmål får fritt produceras lika väl som den ryska får hit tullfritt införas?

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

Jag tror mig känna rätt mycket om en man, som lefde för länge länge sedan. Då man kom till honom och hans lärjungar och begärde skatt, frågade hans lärjungar honom: tager man skatt af barnen, eller af de främmande? Han svarade: de främmande skola betala, men barnen skola vara fria. Hos oss är förhållandet annorlunda; de främmande äro fria, men vi få betala. Tycka herrarne, att det är för mycket begärdt, att utländingen får betala lika väl som den svenske jordbrukaren? Jag har i detta ämne resonnerat med en af de värsta frihandlarna, och han påstod, att hvar och en ju har stora skatter inom sitt land och följaktligen var det för svenskarne en ovansklig ära att vi läto fränlingen vara skattefri hos oss. Om än reflexionerna, som man säger, här vid lag göra sig sjelfva, så vågar jag dock fråga: om Ryssland till exempel behöfver mycket penningar till sin stora armé och flotta, hvilka detta landet till en del förskaffar sig genom tullsatser jemväl å svenska artiklar, huru skall man då benämna det vett, som tillskyndar en vår kanske en gång blifvande fiende denna gärd, under det vi sjelfva i och för försvaret måste underhålla en flotta och armé för att mota, som man säger »Olle i grind». Kom nemligen till Ryssland med en enda plog och ni får väl se hvad den kostar i tull.

Nu säger man, att de, som köpa varan, få betala jemväl tullen. Ja, det låter nog bra, men då må också Tyskland åsätta trävarutullar till 1,000 procent af varans värde; de, som köpa trävaror, få betala det. Jag kan dock försäkra, att i Ryssland hyser man stora bekymmer för de af Tyskland beslutade spannmålstullarne; det finnes för Ryssland helt säkert intet annat medel än att nedsätta priset på sin spanmål, likasom vi få göra i följd af ryska konkurrensen. Vilja vi icke detta, kunna vi kasta bort både plog och spade, ty det är ju förmånligare, enligt frihandlares åsigt, att köpa sin spanmål från Ryssland för billigare pris, helst man slipper betala skatt för den vara, som hitkommer. Man kan ju icke önska något bättre.

Det antyddes från statsrådsbanken, att vår jernhandtering och våra manufakturer icke hade några skyddstullar; men man torde minnas, att då man frigjorde bergshandteringen och qvarnhandteringen,

Angående införande af spannmåls-tullar. (Forts.)
 afskref man tackjernstionden, hammarskatten, kopparräntan och qvarn-skatten. Handlades på enahanda sätt, då spannmålstullarne borttogos?
 Åh nej — landtbruket lemnades utan skydd och utan vederlag.

Man har här talat om konsumenter och producenter. En talare på göteborgsbänken sade, att konsumenterna tillhörde majoriteten, och därför skulle de hafva rätt, likasom om majoriteten alltid hade rätt. Men denne talare har flera gånger beskärmat sig öfver, att majoriteten i denna Kammare fått rätt. Emellertid från det man är barn och ligger i vaggan och till och med om man blir så gammal som Anund den gamle, som sög ur horn, så måste man konsumera. Men producenter äro vi icke alla; och det har alltid varit producenterna, som varit förtryckta af konsumenterna, och derifrån hafva uppkommit slafs-systemet och en mängd andra dåliga system.

Beträffande frågan om billiga födoämnen ber jag få nämna, att år 1862 var det i Göteborg ett landtbruksmöte eller kanske snarare en tullriksdag, der de egentliga förberedelserna skedde för införande af frihandeln i vårt land. Bland talare, som der uppträdde, var det äfven en bekant engelsman, Mr Nonnens. Han varnade oss för nedsättning af tullarne och visade, att detta icke skulle blifva landet till fördel. Han omtalade, bland annat, hvad Englands nuvarande premierminister, Gladstone yttrat på ett stort arbetarmöte i Manchester. Han sade till arbetarne: glömmen icke, att edert väl icke beror på billiga lifsförnödenheter, utan företrädesvis på att I hafven arbete och fån betaldt för edert arbete. Han talade äfven om, huru förhållandena äro i Egypten och Ryssland, och han visade att i dessa spannmålsproducerande länder svälta bonden och arbetaren. Då rysk råg här kan säljas för 90 öre pundet, så måste den icke kosta mer än 50 å 60 öre långt inne i Ryssland, och detta är ju mycket billigt. Men ändå lär den ryska bonden lefva i det största elände och fattigdom. Aktom oss, mine herrar, att icke äfven vi komma derhän! I Amerika skulle det väl vara ofantligt skönt att lefva; ty sådes-prisen der äro ju så billiga. Men ändå begifva sig så många just nu derifrån och vända åter till hemlandet. Är det således på billiga brödpris som lyckan beror och lever menniskan endast af bröd? Nej, ingalunda; den beror, derpå att arbete finnes och att det betalas. Jag skall icke anföra några flera bevis härpå. För dem, som vilja hafva sådana, ber jag blott få påvisa en författare, som ingen torde kunna neka till har kännedom om dessa saker; det är Michel Chevalier. I hans arbete, *läran om myntet*, kunna herrarne få en uttömmande utredning om att lefvebrödet och arbetsprisen alltid stå till hvarandra i ett jemnt förhållande. De kunna förryckas något vissa år, men aldrig kunna arbetsprisen i längden ställa sig annorlunda än i jemnt förhållande till lefnadskostnaderna. På 50-talet kunde man få en karl, som nu kostar 1 krona 50 öre eller utan kost till och med 2 kronor, för 50 öre eller 25 öre med kost, det är 12 skilling om dagen. Om genom införandet af skyddstullar lefvebrödet för arbetarne stiger, så blir följden den, att arbetsprisen stiga. Arbetarne förlora således ingenting på saken. Jag hänvisar på förhållandet år 1873. Då var det ett klangår i vårt land. Arbetet betalades högt eller

kostade mycket; men det lefdes också högt och det var därför att det ena betalade sig i förhållande till det andra.

Herr Jobansson från Stockholm talade nyligen om fördyringen å lifsmedlen genom mellanhänder och sade att det vore icke så farligt. Men vi hafva nyligen läst just i en frihandelsvänlig tidning från Göteborg, huru mycket mellanhanden kan betyda. Det var en skillnad i pris på samma vara i sjelfva staden och dess utkanter så stor, att under det ett lispund hvetemjöl i staden kostade 2 kronor, så kostade det i stadens utkanter 2 kronor 40 öre o. s. v. Detta om billigt lefvebröd med hvad dit hörer.

Men, mine herrar, utom arbetarne och de jordbrukare, som ega mindre hemman, finnes det ännu en annan klass, som icke är så obetydlig, och det är statens egna arrendatorer. De hafva i sanning på grund af de bestämmelser, som äro gällande för utarrendering af statens egendomar och bättre tider, förr fått betala sina arrenden så dyrt att de gå under om detta skall komma att fortsättas. Deras antal utgjorde dock icke mindre än 3,489 förra året. Och, mine herrar, den enskilde kan ofta göra afkortningar för sina arrendatorer och hafva fördrag med dem, men staten uttager deremot sin rätt intill sista öret.

Jag skall slutligen bedja att få upptaga en sak från den förste talaren i går. Han hade ett anförande som på mig gjorde ett visst intryck, och jag har sedermera angående några af hans uppgifter vändt mig till en sakkunnig person för erhållande af närmare upplysningar. Ja, mine herrar, det förhåller sig verkligen så att rågen kan under vissa omständigheter få införas för 2 mark billigare i Tyskland från oss än från Ryssland. Men då säger denne sakkunnige person, att då man måste tillägga frakt-, assurans- och arbetskostnaderna, som gå till mer än 2 mark, så är en dylik mellanhandel omöjlig. Vidare är det en sak att de i Tyskland icke tycka om vår svenska råg — det har redan en stockholmsrepresentant, som borde känna till den saken, yttrat, att den ryska rågen är bättre än den svenska — tyskarne taga därför hellre sin råg från Ryssland och Ungarn än de taga vår mörkare och tjockskaligare råg. Här förutom finnes det ännu ett tredje skäl, hvarför export på Tyskland icke lönar sig och det är, som herrarne veta, att ingen får föra in en vara dit, med mindre det styrkes genom vederbörande konsulsattest, hvarest varan är producerad. Jag undrar om man kan skaffa en sådan attest och om den tyska konsuln här kan gifva den? Här skulle finnas ännu mycket att tillägga, ty ämnet är visserligen icke uttömdt, men jag vill icke vidare upptaga tiden. Jag slutar med den förklaringen, att jag kommer att rösta för reservanternas förslag, ehuru jag anser att den af dem föreslagna tullen alldeles icke är så hög, som den borde vara.

Herr Grafström: Här har gång efter annan blifvit uttalad den tanken, att jordbruket är betryckt, och man har sagt att jordbruket har rätt att, i likhet med andra näringar, åtnjuta skydd. Detta har uttalats bland andra af den ärade talaren på elfsborgsbänken. Jag tviflar visst icke på att jordbruket är betryckt, men jag vågar påstå

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

att det finnes äfven en annan klass, och den ganska stor, som befinner sig i en tryckt ställning. Det är nemligen den mindre industrien och handtverkerierna. Men då denna industri, som, enligt min tanke, befinner sig i en lika tryckt ställning som jordbruket, är, enligt uttalandet från elfsborgsbänken, i besittning af tullskydd, men jordbruket, som icke eger ett sådant skydd, också befinner sig i en betydligt ställning, så är det klart att det måste vara något annat än tullskydd som behöfves för att upphjelpa dessa båda näringar, jordbruket och den mindre industrien, ur deras förtryckta läge. Motionärerne hafva sagt att den tull de begära är en beskattning, och derpå kan jag gå in; det är en beskattning att bereda staten inkomst, och en rätt betydlig sådan. Att den samtidigt är ett skydd för industrien det kan icke nekas. Detta oaktadt kan jag icke gå in på att det skydd, som nu begäres i form af läsmedelstullar, skall vara nyttigt för vårt land. Då motionärerne säga på första sidan, att redan år 1855 afskaffades tullen på spannmål, och att detta endast var en provisorisk åtgärd, och att dessa skatter år 1858 helt och hållet försvunno, så tyckes mig att man kan läsa mellan raderna en viss saknadens blick på de förhållanden, som voro rådande före 1855. Man har nu blifvit öfvertygad om denna åsigts rigtighet genom den föregående talarens anförande. Han kastade verkligen en stor saknadens blick tillbaka, då han talade om förträffligheten af det system, som följdes för 30 år sedan. Ja, mine herrar, om detta var en provisorisk åtgärd år 1855, så tror jag att man kan se en sådan åtgärd vara åsyftad i motionärernas förslag, hvilket i en framtid naturligtvis skall utfyllas med immerfort förhöjda tullar. På detta sätt skulle man gå tillbaka till förhållanden, som för 30 år sedan upphäfdes. Åtminstone pekar motionen i den rigtningen. Men om så är, må man då ihågkomma de mörka bladen i vår egen historia, med afseende å industrien, som började 1738, då Hattpartiet kom till makten, och dermed det ofta vilda experimenterandet med monopol, privilegier, tullar, drawback, tullförbud o. s. v. samt personligt understöd åt näringsidkare, så att en allas strid emot alla inom handel och näringar uppstod och hvarje näring sökte draga det mesta åt sig. Detta sorgliga förhållande upphörde icke förr än med manufaktur-systemets fall vid 1765 års riksdag då äfven Hattpartiet föll. Tänker man på dessa blad i vår historia, så kan man verkligen blifva illa till mods och frukta att åter komma in i en rigtning, som skulle föra till något liknande som under dessa gamla tider. Ehuru hvarken jag, och förmodligen ingen annan i denna ärade Kammare, kan frukta att vi skola kunna återkomma till omtalade förhållanden, så må dock erkännas att motionärernas förslag pekar ditåt. Jag har ansett mig så mycket mera berättigad att yttra dessa ord, som vi på förmiddagen hört Hans Excellens Herr Statsministern, om jag fattade honom rätt, uttala en mening, som innebar en varning till denna Kammare att icke genom ett bifall till motionen sätta Riksdagen i en bekymmersam ställning, som skulle föranleda slitningar inom Riksdagen och dess båda Kamrar, och dessutom skulle ofta kunna ställa Riksdagen i ett stridigt förhållande till regeringen. Jag kan icke finna annat, än att detta herr Statsministerns uttalande var synner-

ligen värdt uppmärksamhet, och grunden till hans yttrande måste, förmodar jag, varit af samma art som den åsigt jag här tagit mig friheten uttala. *Angående införande af spanmåls-tullar.*

(Forts.)

Den siste ärade talaren hade ett särdeles lifligt och gladt föredrag. Men det var egnadt att påminna mig om hvad en talare på hallandsbänken yttrade på förmiddagen, att de, som skulle hafva den största fördelen af dessa spanmålsskatter, vore presterna. Mine herrar, det tyckes, som om klockarne hafva nära på lika stor fördel deraf.

Emellertid tror jag icke att man kan neka till att det framåtskridande, som kommit våra näringar i allmänhet till del under de senaste 30 åren, är af den art, att vårt land aldrig förr på så kort tid gjort så stora framsteg. Skulle man nu vilja påstå, att det icke skulle vara det förändrade tullsystemet, som förorsakat detta framåtskridande, så måste dock medgifvas, att detsamma icke förmått hindra det framåtskridande inom industri och näringar, som är obestriddigt och jag tror äfven obestriddt. Jag kan således icke annat än finna den uttalade fördömselen öfver det system, som för 30 år sedan här infördes, origtig och opåkallad af sakförhållanden.

Som det i alla fall icke skulle tjena till mycket att uttala min åsigt så vidlyftigt, som jag skulle önska, och det dessutom redan är sent och herrarne alla önska att få slut på denna sega fråga, så inskränker jag mig, Hr Talman, till att yrka bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Granlund: Jag undrar i sanning icke på, att ropen på proposition allt mer och mer tilltaga i högljuddhet. Då jag är ungefär den fyratiende talaren i ordningen i dag och efter mig ännu ett fyratiotal torde vara att vänta, känner jag mig manad att yttra mig kort och jag skall göra det.

Hvad som uppkallat mig i denna fråga är den svåra beskyllning, som våra motståndare framställt mot oss, att det föreliggande förslaget till skyddstull skulle komma att trycka arbetaren. Jag vågar säga alldeles tvärtom. Det är för att bereda arbetaren en bättre inkomst, som vi här kämpa. Huru vi lyckas, lärer den blifvande voteringen snart komma att visa. Man har sagt, att arbetaren är den, som, om skyddstull åsättes, får betala den. Det är nog möjligt, att arbetarens lefnadskostnader då skulle i någon liten mån stiga; men hvad betyder det, om blott tillfälle till bättre arbetsförtjenst beredes. Om vi antaga, att en arbetares familj bestående af fem till sex personer konsumerar tio tunnor spanmål om året, så skulle den ifrågavarande tullen göra tio kronor årligen, men, om arbetaren mister sitt arbete endast en dag i veckan året om, så blifver det en mångdubbelt större förlust, och tänk om i sådana dåliga tider som dessa han förlorar det af honom påräknade arbetet hos jordbrukaren, hvad skall han då köpa den billiga spanmålen för?

Jordbruksarbetarne äro för närvarande de arbetare i vårt land, som äro mest betungade. Vi, som tillhöra industriidkarne, vi måste medgifva att vi, och följaktligen våra arbetare hafva något ehuru ringa skydd för vårt arbete, men jordbruket, vår modernäring, den äldsta näringen i vårt land, har icke något skydd. Är då icke jord-

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

bruksarbetarens arbetsprodukt lika mycket värd att skyddas? Vi hafva på många ställen i vårt land en mindre god och tacksam jord att bruka, vi hafva emot oss vidare vårt hårda klimat i jemförelse med andra lyckligare länder, som producera en massa spannmål för billigt pris och dermed öfversvämma vårt land. Man säger att vi vilja fördyra brödet för arbetarne. Jag vill då, hvad jordbruksarbetarne beträffar, nämna, som herrarne väl böra veta, att det är en gammal vacker svensk nationalsed, att jordbruksarbetaren på många ställen äter vid bondens bord; husbonden föder således sjelf med egen kost en stor mängd af sina arbetare, och de, som han icke föder, få kost på annat sätt i natura. Mången arbetare uppbär till och med enligt kontrakt spannmål i betalning för sitt arbete. Något tryck för jordbruksarbetaren torde således ej vara att befara af den nu i fråga satta tullen. Den skulle endast enligt min öfvertygelse reglera spannmålsprisen, så att de stege något; men den skulle ej medföra något kämbart fördyrande af lefnadskostnaden. Om deremot flertalet jordbrukare nu skulle få sina förhoppningar på något skydd för sin näring svikna, måste de minska sin arbetspersonal. Och då jordbrukaren, som nu får högst 14 kronor för en tunna råg och 18 kronor för en tunna hvete, finner att det icke lönar sig odla dessa bättre sädesorter, hvilka genom trädesbruk och dyr gödning af jorden blifva för honom nära nog förlustgifvande, helst då äfven han har stor svårighet att sälja sin spannmål äfven till de låga prisen, när man i vårt land tyvärr synes hafva stor förkärlek för det utländska, så är gifvet att han betydligt minskar sin arbetspersonal. Men hvart skulle dessa arbetare nu taga vägen? Jo, de skulle begifva sig till städerna och försöka kasta sig in på industriens område. Men industrien, som är mycket tryckt, kan ej använda dem. Industriidkaren måste svara: jag har ej ens arbete till mina gamla vana arbetare. De försöka då kasta sig in bland de så kallade lösa arbetarne, men den lösa arbetsbefolkningens i städerna ställning är också redan nu i sanning beklagansvärd. Man ser ofta af tidningarne, att dessa arbetare på många ställen i städerna kommit tillsammans på möten och agiterat för att söka hindra dessa inströmmande arbetare från landet. Man har genom resolutioner beslutat att gå in till auktoriteterna med anhållan om att dessa måtte utfundera något sätt att möta den inströmmande mängden af arbetare från landet. Men vid arbetsbrist står man vanmäktig; det fordras en sund tullagstiftning för att skydda vårt arbete och på samma gång värna arbetarens bästa — någon annan lagstiftning hjälper icke. Det är en sanning, som icke kan bestridas, att bonden har det bra, när hans spannmål och öfriga produkter gälla något; men då har jemväl befolkningen i städerna det bra. Vi, som önska tullskydd, hafva till vårt mål att derigenom befordra arbetarens väl. Beklagligtvis hör man uttalas den åsigten, att vi skulle med dessa framställda förslag kämpa emot arbetaren. Det är farligt att utså dylika frön till misstroende och hat mellan arbetsgifvare och arbetare. Den lugna betraktaren finner ty värr att sådant ofta sker i dessa tider, då mycket missnöje framkallats der det förut icke funnits — hvad vinnes dermed? Vi kämpa icke för egen räkning, utan vi kämpa för arbetarens. Jag

har i 35 år varit fabriksidkare och således haft mycket med arbetare att göra. Mången gång, när jag med vemod nödgats afskeda en del arbetare, hafva de kommit till mig med tårarne i ögonen och bedt om arbete för ytterst ringa pris, men jag har ej kunnat lemna dem det, ty det finnes en gräns äfven för arbetsgifvaren; om hans affär icke går, om han ej har afsättning å sitt fabrikat, kan han icke med bästa vilja gifva arbete. Så stå förhållandena för närvarande. Mine herrar! Varen öfvertygade derom att, om jag kunde tro att jag genom min röst skulle bidraga till att på minsta sätt fördyra brödet för den fattige utan att till gengäld lemna honom större fördelar genom ett högre pris på hans arbete, skulle jag aldrig med min röst yrka skyddstulls åsättande å lifsmedel. Jag anhåller om bifall till till reservanternas förslag, öfvertygad att det från industriens sida är en rättvis gärd att äfven, ehuru i ringa mån, lemna vår äldsta nu tryckta modernäring ett tullskydd emot utlandet, som allt mer öfversvämmar oss.

*Angående
inforande af
spannmåls-
tullar.*

(Forts.)

Herr Talmannen ankom och intog sin plats vid talmansbordet samt lemnade ordet till

Herr Key, som anförde: Då vid sistlidet års riksdag vivisektionsfrågan förelåg, hade jag att värja mig och jemväl andra för den svåra anklagelsen för djurplågeri; och jag lyckades äfven deri, tror jag. Men svårt skulle det i sanning blifva för mig att värja mig mot en ännu värre anklagelse, nemligen mot den för menniskoplågeri, för så vidt jag skulle vilja taga Kammarens ledamöters uppmärksamhet i anspråk för allt hvad jag i denna fråga skulle önska anföra. Derför inskränker jag mig till den enkla förklaringen, att hela denna långa debatt har hos mig ytterligare styrkt den långt förut vunna öfvertygelsen derom, att införandet af dessa lifsmedelstullar och särskildt den nu ifrågavarande spannmålstullen, skulle medföra en verklig fördel för ett litet fåtal af svenska nationens medlemmar, något gagn för ett något större antal, men mycken skada för det stora flertalet. I detta flertal inräknar jag de mindre jordbrukarne och alla dem, mine herrar, som icke hafva någon talan i denna Kammare. För detta flertal skulle tullarne blifva en tung beskattning och kanske en inledning till en ännu tyngre, så mycket svårare för dem att bära, som de dertill hafva minsta förmågan, hvarför de äfven böra mot sådan beskattning blifva af oss skyddade.

Djupt genomträngd, Herr Talman, af denna öfvertygelse, vågar jag ur synpunkten af det allmännas väl på det varmaste tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Med Herr Key instämde Herrar *von Friesen*, Friherre *Fock*, Friherre *Nordenskiöld*, *Lyttkens*, *Söderblom*, *And. Hansson*, *P. A. Siljeström*, *Östling* och *Lindgren*.

Herr Hæggström anförde: Jag undrar i sanning icke på, att ropen på proposition blifva allt starkare och starkare, ty debatten har varat länge. Men som det är endast andra gången jag vid

Angående införande af spannmåls-tullar. denna riksdag begärt ordet, så torde det tillåtas mig att i denna fråga få yttra min tanke och gifva skäl för mitt votum.

Jag är visserligen icke så gammal, men dock så mycket, att jag varit med från det frihandeln här i landet kom på tal. Allt sedan dess har jag följt den med den största uppmärksamhet, och samma tanke, som jag redan från första början hade om frihandeln, har jag ännu kvar: jag har aldrig kunnat med den; nu mindre än någonsin. Man ser ju äfven, att man i andra länder nödgats öfvergifva den och återgå till skyddstullsystemet för att skydda sig mot öfversvämning af andra länders produkter. Här har mycket ordats om, att arbetarens ställning skulle försvåras genom skyddstullar; och det är också klart, att om man belägger spannmål med tull, så skall den blifva dyrare. Men härom är det icke fråga, utan frågan gäller, huruvida största delen af svenska folket derigenom kan komma i en bättre ställning och att på samma gång bereda arbetarne i städerna en bättre och ökad arbetsförtjenst. Kan landtbrukaren icke förbruka något, så får stadsbon icke heller sälja, och då blir ställningen dålig äfven för stadsborna. Har jordbrukaren det dåligt, så har stadsbon det också, och tvärtom, till följd af den ständiga vaxelverkan, som råder mellan land och stad; men landtbon är den mest betydande af dem, ty han är den största konsumenten. Jag är själf arbetsgifvare sedan flere år tillbaka, och före mig hafva min far och bror varit det. Jag vågar påstå, att det förhållande, som rådt och råder mellan dessa arbetare och mig, är så godt, att det icke på många ställen torde vara bättre, och derfor tror jag mig någorlunda veta, hvad arbetarnes väl kräfer. Då jag nu yrkar skyddstull på spannmål i fullt medvetande att en dylik åtgärd skall i någon mån fördyra deras lefnadskostnader, gör jag det således i den öfvertygelsen, att detta förhållande icke betyder mycket, utan att det är långt viktigare för dem att hafva arbetsförtjenst. Jag erinrar mig ett bland de allra bästa åren i Vesterbottens län nemligen år 1879. Skördeförhållandena det året voro de bästa, som måhända på länge gifvits, ty det fans då godt om både korn, hö, halm och potatis. Men, mine herrar, det året var det 5:te i rad, då skogsbruket icke gick sin gilla gång. År 1875 blef konjunkturen för trä dålig, 1876 blef den sämre, 1877 och 1878 ännu sämre och 1879 uslare än någonsin. Hvad hände väl då? Jo, bönder, som förut haft en à två drängar, måste uppsäga dessa och de, som hade flere söner, måste skicka bort några af dem för att söka sig arbetsförtjenst utom länet. Emedan utdrifning och förädling af skogsprodukter det året låg så godt som alldeles nere, stod ingen arbetsförtjenst att få. Det året var ett bland de allra värsta, som Vesterbotten genomgått. En bonde kunde knappt sälja korn för, såsom jag tror, 10 kronor per tunna, jag mins icke riktigt siffran. Men det var ingen, som hade något att köpa för. Var detta någon lysande ställning? Deremot har det funnits år, då man sålt spannmål till 24 kronor för tunnan, men ingen klagade deröfver, ty man hade god arbetsförtjenst, och vid sådant förhållande var det icke farligt att betala varan dyrt.

Här har sagts så mycket, som jag vore frestad att bemöta, men vid denna sena timme vill jag icke upptaga Kammarens tid. Ett

par yttranden äro dock värda att taga fasta på. Den första talaren, som öppnade debatten, sade att man genom den ifrågasatta tullen skulle gifva mest åt den minst behöfvande och lägga mest på den, som minst kan bära bördan. Jag ber att få dessa ord till protokollet antecknade, ty jag undrar, om i andra frågor, som kunna förekomma, denne talare visar samma ömhet. En annan talare yttrade sig ungefär i samma riktning och sade, att de fattige skulle komma att få betala den ifrågasatta tullen. Men hvem säger att de skola få betala tullen? Sätter man tull å spanmål, kan och bör på samma gång och i samma mån tullen nedsättas på andra artiklar, såsom kaffe och socker. Dessa äro förnödenhetsartiklar, som de fattige mest använda och de förmögnare mindre, ty de använda i stället thé och chokolad. På detta sätt skall man kunna utjenna förhållandena.

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Det har vidare sagts, att det skulle vara obilligt att öka skatterna, då regeringen föreslagit nedsättning af en del af dem. Men det är ju fråga om en afskrifning af 30 procent å grundskatterna och indelningsverket, och hvad har man att sätta i stället? För tillfället finnes det ett öfverskott i statsbudgeten, men jag vet icke, att det finnes någon fond, som kan parera, om hårda tider komma. Jag fruktar att de, som fört detta storstättliga tal på sina läppar, i detta fall hoppas på sådana kassaartiklar som tobak och bränvin. För att visa att detta icke är allenast ett tomt prat, ber jag få erinra om att skatteregleringskomitén, som skulle bereda de inkomster, hvilka erfordrades, i fall 1883 års förslag gått igenom, sökt med ljus och lykta efter nya skatter. I sitt betänkande föreslår komitén en förhöjning af bränvinsskatten och talar äfven om införandet af en maltskatt. Men hvilka skulle dessa skatter hufvudsakligen drabba, om icke de fattiga arbetarne? Jag tror, att de, som yrkat tull på spanmål, äro lika goda vänner till arbetaren, som de, hvilka hållit dessa storstättliga tal i dag.

En talare har sagt, att franska handelstraktaten köpts genom stora uppoffringar till förmån för de norrländska trävaruexportörerna. Huru jag uppfattade den saken, bevisas deraf, att jag var en af motståndarne mot traktaten. Jag påstod, då denna fråga var före, och jag påstår ännu, att icke svenskarne hade någon väsentlig fördel af traktaten, utan våra »dyrbara» bröder normmännen, ty dessa fingo genom traktaten lindring i tonnage-afgiften. De fingo fördelar af traktaten; men vi fingo »draga vefven».

Det kan icke vara tillständigt att vid denna sena timme hålla några större orationer. Jag har visserligen mycket antecknadt och mycket att säga, men jag vill ej trötta Kammaren. Jag har åtminstone anfört några skäl till mitt yrkande om bifall till reservanternas förslag.

Herr Jansson i Karlshed: Det är med anledning af talarens från hallandsbanken införande i denna fråga som jag ber att få säga några ord. Jag vet nog hvad hans ord väger i denna Kammare. Det är sorgligt att höra en person, som man tänkt sig föra landtmännens talan och biträda deras åsikter, i stället gifva dem ett sådant bakslag som han gjort. Men detta ledsamma intryck förtogs till en del af

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

en liten solglimt, då jag fick höra talaren på ölandsbänken; ty han har enligt mitt förmenande uttalat hvad hela svenska folket tänker i denna sak, åtminstone på landet, och jag hembär honom min hjertliga tack dertill. Hvad återigen beträffar de ord, som talaren från Halland utslungade mot en talare på gotlandsbänken, vill jag endast säga att jag anser sådana ord icke bort hafva kommit från den mannens mun hvarken till denne eller till vårt aktade presterskap.

Jag vill icke längre uppehålla tiden, då dermed icke kan vara mycket att vinna af en person med så ringa förmåga som jag att uttrycka hvad jag tänker. Men såsom varm älskare af svenska näringar och svensk industri kan jag icke annat än djupt beklaga den ståndpunkt i det hänseendet, hvarpå vi nu befinna oss.

Mine herrar, då jag icke har någon utsigt att få de önskingar upptylda, som vi uttalat i vår motion, får jag nöja mig med att instämma med reservanternas, till hvilkas förslag jag alltså yrkar bifall.

Herr Joh:s Jonsson: Efter denna långa diskussion, som förts i denna fråga och på denna sena timme, vill jag icke besvara Kamraren med något längre anförande, utan endast i korthet föra mina åsigt till protokollet, dervid jag dock ber få upptaga några anmärkningar af ett par föregående talare mot de ifrågasatta spanmålstullarne.

Här ordas så mycket om de fattiga arbetarne. Ja, nog fins det en mängd fattiga arbetare med knapp arbetsförtjenst, i synnerhet på landsbygden. Men hvad är väl orsaken dertill? Jo, jordbrukarens betryckta ställning, som gör att han icke kan hålla så mycket arbetsfolk. Jordbruket lemnar ej den pekuniära inkomst att landbrukaren kan sköta sin jord som sig bör, dertill äro arbetskostnaderna för stora i förhållande till afkastningen. Hvad talet om de myckna fattiga arbetarne i öfrigt angår, så afser det endast arbetarne i städerna, som man vill skaffa billiga lifsförnödenheter på landtbons bekostnad. Och jag tror till och med att många, som föra detta tal på läpparne, endast skjuta arbetarne framför sig för att derigenom tillgodose sitt egennyttiga begär att för sig själva få lifsförnödenheter så billigt som möjligt.

En talare har sagt att jordbruket är vår modernäring; och det hoppas jag vi alla erkänna. Men då så är, skall man, när våra grannländer omgärda sig med höga skyddstullar, lemna våra portar öppna för att taga emot all deras öfverproduktion? Skall man icke på detta sätt slutligen bringa det svenska jordbruket till sin undergång?

Man ordar, jag säger det ännu en gång, så mycket om behovet att låta städernas arbetare få sitt bröd för godt pris. Ja, det unnar jag dem gerna. Men männe arbetarnes ställning blir bättre derigenom att jordbruket så småningom går sin undergång till mötes? Nej, sannerligen icke, ty jag tror att befolkningen i städerna beror lika mycket af jordens afkastning som någonsin jordbruksarbetarne själva; arbetarne ha det aldrig bättre än då det är väl staldt med jordbruket, då är arbetaren eftersökt och har god förtjenst.

Jag vill icke upptaga tiden längre, utan inskränker mig till att yrka bifall till reservanternas förslag.

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)*

Herr Erikson i Bjersby: Efter den uttömmande diskussion, som varit i denna fråga, vill jag icke vara mångordig. Jag vill endast tillkännagifva att jag i denna sak kommer att rösta med reservanternas, dels på grund af öfvertygelse, dels därför att jag tror att största delen af dem, som sändt mig hit, i detta fall äro af samma åsigt som jag.

Jag ber nu att med några ord få bemöta de talare, som yrkat bifall till Utskottets hemställan. En talare påstod, att det endast äro de större jordbruksegarne, som få nytta af dessa tullsatser. I det fallet åberopar jag hvad vice ordföranden i Bevillnings-Utskottet under gårdagens debatt yttrat, nemligen att samhället är en organism, der det råder ett visst sammanhang mellan de olika lemmanne, så att om den ena lider, så lida också alla de andra. Få de större jordegarna fördel af de ifrågasatta tullarne, så kommer nog denna fördel i sin mån äfven de mindre till godo; och när sålunda jordbruket i sin helhet reder sig bra, så skall detta helt naturligt inverka fördelaktigt på alla andra näringar och jemväl på arbetsklassen.

Man säger, att endast sådana jordbruksalster böra odlas, som bära sig i marknaden. Men vår jord är så litet gifvande och har så många klimatiska svårigheter att kämpa mot, att ett ensidigt odlings-sätt icke kan löna sig hos oss. Vidare säger man, att vi skola slå oss på ladugårdsskötsel, i hvilket fall man förespeglar oss en god afsättning af dess produkter på engelska marknaden. Om detta i någon mån kan vara fallet för närvarande, så frågar jag: Hvem kan garantera för, huru länge detta förhållande kommer att fortfara? Jag beder få påminna om, hvad säkerligen hvar och en vet, att vi redan nu på detta område hafva en mäktig fiende, nemligen det konstgjorda smöret, som i stor mängd importeras hufvudsakligen från Amerika, och hvilket hotar att öfversvämma hela den europeiska marknaden.

En talare anförde såsom skäl mot införande af spanmålstullar den omständigheten, att de fartyg, som hitfraktade spanmål från utländsk ort, skulle för lossning och förtullning af varan ega iulöpa i endast vissa hamnar, och att derigenom varan skulle än ytterligare fördyras. I fråga härom har Herr Lönegren anfört, hurusom redan förut under liknande förhållanden vederbörande lemnat tillstånd till varans förtullning i andra hamnar än stapelstädernas, eller sådana, som varit för importören mera lämpliga; och att all anledning vore att antaga, att, derest de föreslagna importtullarne å utländsk spanmål åsattes, förhållandet hädanefter skulle blifva enahanda. I följd af denna upplysning anser jag, att oförmålda skäl förlorat sin betydelse. I sammanhang härmed tager jag mig friheten att komplimentera nämnda talare för hans utmärkta anförande.

Den talare på vermlandsbänken, som egentligen framkastade alla dessa anmärkningar, gick slutligen in på ett område, som jag icke tyckte om. Han kombinerade nemligen tullfrågan med vissa socialpolitiska frågor, och detta med en sådan värme, att det verk-

Angående införande af spanmåls-tullar. (Forts.)

ligen såg ut, som om han trott sig stå på en talarestol och yttra sig endast inför absolut troende.

En talare på stockholmsbänken upprullade en annan ännu mörkare tafla för oss. Han nämnde, att, om det blefve tullar på lifs-medel, så skulle följden kunna blifva revolution. För min del fruktar jag ej härför, ty jag tror, att en revolution, som eger sin grund endast och allenast i tullpolitik i den rigtning motionärerna afse, icke skulle nå någon vidare utveckling, emedan jag är öfvertygad derom, att, om än den s. k. arbetsklassen af egen missuppfattning, eller andras tillskyndan skulle till en början anse, att införande af spanmålstillar skulle fördyra lefnadskostnaden och såmedelst försämra dess ställning, den dock snart nog skulle komma till insigt om sitt misstag och förstå, att i samma mån arbetsgifvarens ställning förbättras, jemväl arbetaren skall finna sin fördel deraf. Han var också nog vänlig att till oss mindre jordbrukare rigta en varning. Han påstod nemligen, att vi borde akta oss för att bortbyta vår förstfödsrorätt mot en grynvälling. Meningen var förmodligen, att, om vi nu sökte genomdrifva tull å lifsförnödenheter, så skulle vi få igen qvitterad räkning, då de stora politiska frågorna komme före. Jag tror dock icke, att någon i Kammaren då skall fästa sig vid utgången af dessa tullfrågor, utan att enhvar skall tala och rösta efter sin öfvertygelse, då likasom nu. En annan medlem af denna Kammare ordade om de petitioner, som inkommit, och sökte visa, att deras betydelse vore ringa. Detta vill jag icke bestrida, emedan jag ej känner sättet för deras tillkomst; men om deras betydelse är ringa, så betyda också de uttalanden i motsatt rigtning man fått höra från städernas arbetareföreningar m. fl., lika litet. Vi må likväl erkänna, att de uttalanden, som vid fjorårets folkmöten gjordes och der man i allmänhet uttalade sig för tullskydd, nog hade sin stora betydelse. En annan talare trodde, att jordbrukets tryckta ställning skulle kunna afhjelpas genom ett stadgande, som förbjöde jordegarna att inteckna sina hemman utöfver taxeringsvärdet. Huru önskligt det än är, att de mindre jordegarnes ställning vore sådan, att de icke behöfde för sin tarfliga existens låna större belopp än intill halfva värdet af sina hemman, så tillåter jag mig dock mot det i öfrigt i välmening ifrågasatta stadgandet erinra — utom det att lån mot inteckning i fast egendom äro de billigaste, och antagligen de flesta mindre hemmansdelar redan nu äro intecknade utöfver den föreslagna gränsen — att förslaget är praktiskt utförbart.

Med anledning af det myckna talet om arbetarne i städerna, och om huru mycket de skulle komma att lida genom spanmåls-tullar, ber jag endast få erinra att, om de herrar, som ordat så mycket härom, kände till hurudant förhållandet är med de mindre jordbrukarne, huru de få försaka, arbeta och spara, för att kunna erlägga sina utskylder till stat och kommun samt bereda sig och de sina den nödtorftigaste utkomst, så skulle antagligen dylikt ensidigt tal uteflifvit.

Slutligen skall jag vända mig till de stadsrepresentanter, som yrkat bifall till Utskottets hemställan af skäl, bland andra, att, skyddstull å spanmål skulle vara till skada för de mindre jordbrukarne.

Tänken lika välvilligt på oss, då de stora frågorna förekomma; visen då, att det är allvar med eder välvilja, och vi skola då hafva en ytterligare och mera grundad anledning till tacksamhet därför. Herr Talman! Jag ber att få yrka bifall till reservanternas hemställan.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.*
(Forts.)

Herr Thorburn: Jag hade begärt ordet redan i går afton för att yrka bifall till Utskottets hemställan, men skulle efter den långvariga diskussion, som pågått, icke begagnat mig deraf, om icke jag dertill föranledts af en oegentlighet, en svag punkt, som, enligt hvad mig synes, reservanternas förslag innehåller och som synes mig böra komma till och med protektionisterna att tveka att rösta för reservationen.

Sådana oegentligheter eller svaga punkter kunna knappast undvikas, när man beträder en bana, som går i strid mot naturens och statsekonomiens både teoretiska och politiska lagar. Här har både i Första och Andra Kamraren talats varmt och ömt om att priset på bröd icke skulle fördyras, om tullar åsattes. Jag tror verkligen nästan att det skulle blifva så och det kanske på annat sätt än protektionisterna beräknat. Reservanternas förslag innebär tullskydd på spannmål, tullskydd på mjöl. Men, såsom en talare på stockholmsbänken redan anmärkt, vågade de icke eller trodde sig icke kunna föreslå tull på bröd. En tull af 2,50 pr 100 kilo mjöl är detsamma som 21 öre pr lispund mjöl eller bröd. Men det skyddet är till förmån för det utländska brödet; danskt bröd kan till exempel aldeles fritt införas. En sådan lagstiftning kan jag icke vara med om. Jag är öfvertygad om, att erkännes ett sådant tullsystem, så skulle man snart få se danskt bröd på torgen i Malmö och Helsingborg. Man skulle snart få se hela vagnslaster torrt bröd från Fredrikshall, naturligtvis allt tullfritt. — Herrarna tro kanske att jag ser spöken på ljusa dagen, som tror på någon större brödimport, men sådant är verkligen ganska troligt, om dessa spannmålstullar införas. I motsats till andra länder konsumerar svenska folket en myckenhet torrt bröd, hvartill kan räknas både knäckebröd och surlimpa. Det är mycket troligt att från ryska hamnar i stället för råg och mjöl komma att skiekas oss färdigt knäckebröd. Jag har sjelf varit med om taga hem skeppsbröd från England. Det lönar sig icke nu att göra det; men blir det tullskydd på mjöl, till förmån för utländskt bröd, så tror jag att engelskt bröd kan blifva en stor exportartikel hit. Jag tror således att vi eller rättare sagdt protektionisterna böra tänka sig mycket väl före, innan de gå in på reservanternas förslag. Kanske att protektionisterna nu skola inse, att de försummat sätta tull på bröd också. Men det kan ju icke åstadkommas vid denna riksdag, hvarför de icke heller borde rösta på de nu föreslagna spannmålstullarne. Föreslå de emellertid tull på folkets bröd, skola de dermed tydligt hafva ådagalagt hur pass allvarligt det var menadt med det fagra talet om att de icke ville höja brödpriset.

Jag yrkar bifall till Utskottets och afslag å reservanternas hemställan.

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

Herr Farup: Jag ber endast få till protokollet antecknad min öfvertygelse, att den dag, då svenska Riksdagen och Kongl. Maj:t åter skulle komma att lägga tull på människans förnämsta förnödenheter, då blir det en märkedag af högst bedröflig betydelse i Sveriges nyare historia. I alla tider, så långt världshistorien går tillbaka, har man alltid ansett s. k. dyrtid, dervid menas tiden då priset på människans lifsbehof stegras, för en olycka; men nu arbetar man just på att framkalla sådan dyrtid. Det är underliga tider vi lefva i. Under den diskussion, som här pågått, har man ständigt förväxlat arbetsgifvarnes och arbetarnes intressen, ty, har man sagt, då arbetsgifvarne hafva det bra, få också arbetarne det bättre. Jag vill nedlägga en kraftig protest emot ett sådant påstående; ty det är icke så, det är väl endast med sällsynta undantag som arbetsgifvarne betala sina arbetare mera än de äro tvungna till. Önskligt vore nog om förhållandet vore annorlunda, men människan är människa och det blir nog icke annorlunda, äfven om tiderna blifva bättre. Derför komma dessa tullar icke arbetarne till godo i första rummet; man ökar säkert icke arbetslönerna förr än det blir brist på arbetare och man tvingas dertill. Först då komma tullarne arbetarne till godo, men detta inträffar icke förrän möjligtvis i ett senare stadium och ingalunda såsom förhållandena nu äro, ty nu äsyftas endast en fördyring af arbetarnes behof, utan att något vederlag beredas dem.

Jag har hela papperet fullt med anteckningar, som jag skulle önska att yttra mig om, men efter alla de rop på proposition, vi nu hafva hört, skall jag sluta mitt korta anförande med att yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr O. B. Olsson: Jag skall af grannlagenhet för Kammarens tålmod, som jag förutsätter redan hafva stålts på alltför hårdt prof, yttra mig helt kort. Jag skulle visserligen haft benägenhet att göra åtskilliga anmärkningar emot de yttranden, som talaren på göteborgsbänken hade, men jag skall underlåta detta helt och hållet. Det är med synnerlig glädje jag funnit, att en sådan mänhet gör sig gällande för förbättrande af jordbrukarens ställning; det är verkligen ett glädjande förhållande, som på mig och många andra borde göra ett godt intryck, derest förbättringen vore allvarsamt menad. Men då man har föreslagit att jordbrukarens ställning skulle förbättras derigenom att man skulle lägga tull på lifsförnödenheter, så kan jag icke vara med om den förbättringen. Ty det är helt naturligt att dessa tullar endast skulle komma en del större jordbrukare till godo, possessionater, som besitta stora egendomar, från hvilka en försäljning af åtskilliga hundratal tunnor spannmål kan ega rum. För dem kan spannmålstullars införande blifva en fördel, men vi skola icke glömma bort att den största delen af jordbrukarne har till följd af jordens sönderstyckande så liten areal och så liten uppodlad jord, att de icke kunna försälja någon spannmål, utan tvärtom behöfva köpa sådan. För dem skulle tullen således endast blifva en ytterligare tunga till de många svåra sådana, som redan vidlåda dem i grundskatter och in-delningsverk m. m.

Här har mycket ordats om den fördel, som skulle beredas jord-

brukaren genom dessa tullar, på samma gång som man både i tal och skrift påstått, att de icke skulle blifva till olägenhet för den arbetande klassen. Huru dessa förhållanden kunna sammanstämmas med hvarandra är för mig alldeles oförklarligt; ty derest tullen blifver till fördel för dem, som kunna sälja spanmål, så måste den blifva till nackdel för alla dem, som nödgas köpa spanmål eller bröd.

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.*
(Forts.)

Viljen I, mine herrar, verkligen bereda jordbrukaren någon lättnad, så skall jag be, att I gören det på det sätt, att I lindren de dryga skatterna, som redan finnas, *grundskatter* och *indelningsverk*. Lindren dessa, och det blir till verklig fördel för jordbrukaren och dessa skola blifva eder därför tacksamme, men ett sådant lappverk som detta blifver icke till fördel för jordbrukarne i allmänhet, utan allenast för de större. Och det är därför jag ber eder, att om I viljen jordbruket en lindring, så verkställen detta genom en lindring på dessa tunga och orättvisa skatter, som så länge hvilat på jorden och som göra jordbrukarens ställning så svår.

Jag slutar med att yrka bifall till Utskottets hemställan.

Häruti instämde Herrar *Bengtsson* i Gullåkra och *Carlsson* i Fågelhem.

Herr S. M. Olsson: Jag skall icke länge taga herrarnes tid i anspråk. Jag har begärt ordet egentligen för att instämma i hvad Utskottet i denna fråga yttrat, och kommer sålunda äfven att rösta för bifall till Utskottets förslag. För min ringa del kan jag icke vara med om att stifta en lag, hvarigenom tull skulle läggas på våra vigtigaste lifsförnödenheter, hvilken skulle — säga hvad man vill — blifva en indirekt skatt till förmån för de stora jordegarne på de mindre bemedlades bekostnad. En sak, som jag icke kan låta passera oanmärkt, är att på första sidan af Utskottets förslag står att bland dem, som hos Kongl. Maj:t begärt skyddstullar, förekomma äfven åtskilliga tillhörande Kopparbergs län. Ja, mine herrar, det är sant; genom en viss persons försorg har man med sina petitioner hunnit ända upp till Dalarne och de hafva der fått 37 underskrifter. Men jag frågar hvad betyder detta på en folkmängd af 191,000 och något derutöfver? Jag för min del tror det icke. Jag skall icke längre upptaga tiden, utan slutar med att yrka bifall till Utskottets förslag i föreliggande punkt.

Herr Andersson i Intagan: Det är ingen som villigare än jag erkänner det betryck hvori jordbruket för närvarande befinner sig, och då jag icke är annat än jordbrukare borde jag ju biträda det förslag som motionärerne framställt, att genom tull på landtmanna-produkter, upphjelpa jordbruket. Jag är fullt förvissad om att vi alla — fastän på olika vägar — önska och verka för det ondas afhjelpande, men att nå detta genom tullar på de allra nödvändigaste lifsförnödenheterna tror jag icke är rätta sättet. Ja, jag vägar till och med påstå att det skulle mera skada, ty flertalet af jordbrukarne inom landet har små jordbruk, och dessa producera obetydligt och oftast af hvete och råg alls intet öfver hvad som åtgår till eget

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.

(Forts.)

husbehof. Skulle Riksdagen besluta att genom tull fördyra lifsförnödenheterna, fordra rättvisa och billighet att arbetarnes aflöning höjes, hvilket icke minst är nödvändigt för jordbruksarbetaren, men följderna af det högre priset på lifsförnödenheterna verkar också, att de arbetare, som sysselsättas vid fabriker och näringar, också få sin aflöning höjd. För att fabrikanten och näringsidkaren skall kunna betala sina arbetare den högre aflöningen är det nödvändigt och rättvist att gifva tullskydd åt dem, som nu icke hafva sådant, och höja skyddet för de artiklar, som allaredan äro belagda med tull.

Det måste alltså blifva en kretsgång af tullskydd på likt och olik, som ovilkorligen komme att höja priset på allt, hvilket i sin ordning återkommer till alla genom förhöjda lefnadskostnader.

Genom en sådan åtgärd hjälpes icke jordbruket — i synnerhet det stora antalet af landets jordbrukare, arbetarne behöfver man icke tala om, ty deras förlust är gifven — emedan flertalet säljer intet eller högst obetydligt råg och hvete, och hvad de genom tullen få högre för hvad de af dessa sädeslag försälja betäcker på långt när icke de större utgifter, som uppkomma genom fördyradt arbete och fördyrade industrialster.

Dessutom tillkommer en omständighet, som icke bör förbises, då man talar om jordbruket och dess förmån af tull på spanmål; fördyras säden på så sätt, som nu föreslås, följer också deraf att markgångsprisen höjes. De, som hafva inkomst på denna väg, få visserligen mera, men icke blir det jordbrukaren, som förtjenar derpå, ty det är väl den som får betala.

Med särskildt hänsyn till hvaråt nu föreslagna tullen på spanmål skulle leda, är min oförgripliga mening den, att endast den privilegierade jorden och de stora jordegarna få nytta deraf, hvar emot de små jordegarna dels alls icke hafva någon nytta och dels få förlust.

Skall man bereda jordbruket någon nytta måste det, efter mitt förmenande, ske på annat sätt; det nu genom tull föreslagna hjälper icke. Ett tillfälle att hjälpa och skipa rättvisa åt jordbruket lemnas snart Riksdagen, då frågorna om lindringar i grundskatte- och roteringsbesvären förekomma. Tag bort dessa så småningom och jag tror att härigenom hjälpes till det allra mesta det närvarande landtmannabetrycket. För öfrigt instämmer jag i Herr Carl Ifvarssons anförande och yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Blomberg: Man har här fått höra alldeles stridiga om dömen uttalas angående dessa nu ifrågasatta skyddstullar på lifsförnödenheter. Från ena sidan heter det, att de icke komma att fördyra brödet men väl att verka till gagn för jordbrukarne, de större såväl som de mindre. Å andra sidan har man sagt, att de skulle fördyra lifsmedlen för de mindre bemedlade utan att komma åtminstone de mindre jordbrukarne i någon väsentlig grad till godo. Ehuru jag för min del har något svårt att förstå den förra åsigten, har jag dock icke så hög tanke om mina egna nationalekonomiska insigter, att jag helt enkelt vågar förkasta denna åsigt. Jag vill icke heller tro, att de, som förfäktat den åsigten och yrka bifall till reservan-

ternas förslag, göra detta af vare sig mindre godt förstånd eller mindre god vilja, utan jag anser, att det finnes en annan förklaring för dessa alldeles motsatta uppfattningar, som här söka göra sig gällande, och det är, att i ett så vidsträckt land, som vårt, der det finnes trakter med helt olika naturförhållanden, äro äfven de ekonomiska intressena så väsentligt olika, att det icke är möjligt att komma till endrägt om hvad som är i ekonomiskt afseende nyttigt. Hvad som är nyttigt för den ena landsdelen kan vara rätt skadligt för en annan.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Jag föreställer mig till exempel, att för sådana trakter af vårt land, der produktionen af spannmål kan vara tillräcklig för förbrukningen, de föreslagna spannmålstullarna skulle åtminstone icke göra synnerligt stor skada. Så snart produktionen är tillräcklig för behovet, kommer nemligen redan konkurrensen inom sådana trakter att förhindra en oskäligen stegring af spannmålsprisen. Men i sådana trakter deremot, der spannmålsproduktionen icke är tillräcklig för behovet, skulle de efter min uppfattning göra en väsentlig skada utan att på samma gång medföra någon nytta för jordbrukaren. Af diskussionen framgår också, huruledes åsigtorna i frågan äro delade ungefär efter olika naturförhållanden; man skulle, tänker jag, efter diskussionen kunna uppgöra en temligen instruktiv karta, utvisande hvilka delar af landet äro för den ena och den andra åsigten. Men just det förhållandet, att icke hela landet har gemensamt intresse i frågan, och att således samma lagstiftning i ämnet icke kan vara till gagn för hela landet, är en af de bästa trumf, frihandelsvännerna hafva på hand. Så snart man icke längre vill, såsom under förflutna århundraden stundom skedde, stifta undantagslagar för särskilda provinser eller införa inre tullar, som gälla för blott en och annan provins, har man enligt min uppfattning ingen annan resurs än att, äfven om man icke skulle gilla frihandels teorier, blifva frihandlare, därför att man icke på annat sätt kan få en lämplig lagstiftning för ett helt land med så väsentligen olika naturförhållanden som Sverige.

Hvad nu Norrland beträffar, är det alldeles gifvet, att dess representanter måste motsätta sig de föreslagna skyddstullarna på spannmål. Särskildt de båda städer, jag representerar, eller rättare landsbygden omkring dem, stå i afseende på införsel af lifsförnödenheter i närmaste förbindelse med utlandet. Hernösand lefver hufvudsakligen på Finland; Östersund har en del af sin tillförsel från Norge; och hvad särskildt trakten omkring Hernösand beträffar, skulle det genera den mindre, om man lade tull på till exempel uppländsk spannmål än på den finska. Lägg således gerna tull på uppländsk spannmål, men låt oss tullfritt få erhålla finsk, ty den behöfva vi.

Till slut vill jag endast fästa mig vid ett par föregående talares yttranden om den tacksamhetsskuld, hvori norrländingarne allt sedan år 1865 skulle stå till det öfriga landet för de uppoffringar, som nämnda år de andra provinsernas representanter gjorde genom att för norrländingarnes räkning ingå på den franska handelstraktaten.

Angående införande af spannmåls-tullar.
(Forts.)

Jag känner icke närmare, huru det förhåller sig med denna tack-samhetsskuld; men en sak måste jag framhålla, den nemligen att, om det år 1865 verkligen var för ett norrländskt intresses skull, som de sydligare belägna landskapens representanter ingingo på denna traktat, så var det för trävaruindustriens intresse. Här åter är fråga om ett annat norrländskt intresse, som icke är identiskt med trävaruhandteringens intresse, utan tvärt om ofta uppträder fiendtligt deremot, nemligen jordbruksintresset, och jag kan icke ingå på, att man slår i hop dessa olika intressen under den gemensamma benämningen Norrland och på sådant sätt fordrar betalning af det ena af dessa för möjliga uppoffringar för det andra.

Det kan naturligtvis icke ifrågakomma att nu mot slutet af diskussionen fullständigt angifva skälen för sin åsigt i denna fråga. Jag nöjer mig därför med hvad jag nu yttrat och slutar med att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Sjöcrona: Ehuru äfven jag skulle velat något utförligare uttala min åsigt i denna brännande fråga, skall jag likväl icke nu upptaga Kammarens tid dermed utan allenast anhålla att få instämma med dem, som yrkat bifall till Utskottets hemställan.

Herr Ekeborgh: Icke heller jag skall länge taga Kammarens tid i anspråk. Jag kunde visserligen hafva ganska mycket att yttra i ämnet, men jag skall dock inskränka mig till bemötande af ett och annat, som under debatten i frågan yttrats.

Redan vid början af diskussionen fick man höra försök att, liksom man skrämmar barnen för busen, skrämma Kammaren från att antaga reservanternas förslag: man ville nemligen göra troligt, att, derest Kammaren eller Riksdagen införde de här föreslagna tullsatserna, en sådan åtgärd skulle föranleda revolution. Det är möjligt, men alldeles icke troligt.

Vidare sade man att, om landtmännen nu skulle votera för de föreslagna tullsatserna, så kunde de vara förvissade om att, när de stora frågorna om grundskatter och indelningsverk skulle komma före, då skulle de stanna i minoriteten. Detta torde de, som äro innehafvare af skattehemman, tänka på. Jag behöfver det icke, ty jag är icke innehafvare af någon sådan egendom. Jag beder att i sammanhang härmed få anmärka, att jag icke är jordbrukare, icke varit det sedan många år tillbaka och väl ej heller mera kommer att blifva det. Jag nämner detta för att påpeka, att jag i denna fråga icke kan tala af egennyttan. En talare på hallandsbänken sade visserligen, att presterna skulle hafva fördel af, om tull åsattes spanmål. Vore jag icke prest, så skulle jag tillbakavisa denna ohemula beskylning; den nytta presterna skulle hafva af denna ringa tull förstår åtminstone icke jag.

Under diskussionen har sagts, att orsaken, hvarför jordbruksarbetarne flyttade till städerna, vore icke brist på arbete på landet, utan därför att industrien vore blomstrande. Men huru många flere flytta icke till Amerika, och hvarför? Icke därför, att den politiska valrätten här i Sverige icke är tillräckligt utsträckt — tro mig, det

är icke skälet, det kan hvarje svensk landtbo intyga — utan till följd af brist på arbete. Och hvarför är det brist på arbete? Jo, därför, att jordbrukaren icke kan använda så mycket folk, som han skulle önska. Och de, som icke flytta till Amerika, flytta till städerna, men icke därför att industrien blomstrar och mottager dem med öppna armar, utan därför att de tro, att i städerna finnes en möjlighet till arbetsförtjenst, som icke finnes på landet.

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.
(Forts)*

En talare under gårdagen hade ett högst märkvärdigt påstående. Han påstod, att de lättade kommunikationerna, som göra att Amerika nu anses ej mer aflägsset än förr England, skulle vara ett skäl, hvarför vi skulle öppna portarne för Amerikas öfverproduktion af spanmål. Det borde väl tvärt om vara ett skäl, hvarför vi skulle söka skydda svenskt landtbruk.

Man säger, att tullen enligt reservanternas förslag är så obetydlig. Nåja, den är det, men då det är fråga om något nyttigt, är det obetydliga bättre än intet.

Ett slagord, som här med mycken fördel användts, är, att brödet genom tullen skulle fördyras. Det kan visserligen synas som skulle detta böra inträffa, men jag ber att få ur en svensk frihandelsvänlig tidning få citera följande meddelande från den tyska tidningen Berliner Tageblatt för den 13 i denna månad, således alldeles nyligen. Der heter det: »Spanmålstullar äro införda och i trots af den motsvarande, omedelbart derpå utfärdade spärrningslagen har en förhöjning i spanmålspris icke inträdd. Detta faktum låter sig icke bortförklaras.» Då nu detta för tillfället åtminstone är ett faktum, skall man ovillkorligen kunna påstå, att för framtiden detta faktum skall varda om intet. Jag tror det icke. Jag är visserligen icke någon nationalekonom, men det finnes hos mig, som säkert hos alla, något som man kallar ett sundt bondförstånd, och därför att jag deraf är i besittning, tror jag icke att det är så farligt med fördyrandet af brödet för dessa arbetare, för hvilka man här så mycket talat, för att icke säga skroderat. Det sades af en talare i förmiddags, att med granna fraser kan man icke muta arbetaren eller afväpna hans missnöje, och detta är fullkomligt sant. Men tadar man de granna, ärligt menade fraserna hos andra, då skall man icke komma sjelf med granna fraser, hvilka sannerligen icke mätta några magar.

Jag skall inskränka mig till det redan anförda och hålla mitt löfte att vara kort. Jag slutar med att yrka bifall till reservationen.

Herr Thomasson: Jag har endast önskat, äfven jag, att i denna ur principiell synpunkt otvifvelaktigt viktigaste fråga vid innevarande riksdag få offentligt uttala min mening och anhåller därför att få i protokollet antecknad, att jag kommer att rösta mot spanmålstullar och följaktligen för bifall till Utskottets hemställan i den föredragna punkten.

Friherre *Stackelberg* instämde i detta yttrande.

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.

(Forts.)

Herr J. P. Nilsson: Som jag af sjukdom varit förhindrad att deltaga i Utskottets behandling af denna fråga, vill jag med några ord tillkännagifva min ståndpunkt till densamma.

Att den princip, som hos oss i nära 30 år varit rådande i fråga om lifsmedelstullar, är den naturligaste, rättvisaste och billigaste, kan ingen människa förneka. Jag har alltid stått på den ståndpunkt, att jag ansett, att hvar och en skulle få köpa sina förnödenheter till lifvets uppehälle utan att behöfva betala någon indirekt skatt därför, och säga hvad man säga vill, kan ingen förneka att tull är en indirekt skatt. Men det är tvenne anledningar, som göra att jag tvingas frångå denna åsigt. Den ena är den, att folket i min hembygd lider af sådan oro och sådana bekymmer för sin existens, att det uttalat sin lifligaste öfvertygelse derom, att, om icke andra förhållanden inträda, det måste duka under i kampen för sin tillvaro. Jag har genomgått de petitionslistor, som inkommit till Bevillnings-Utskottet och till min förundran sett hundratals namn på personer, som jag känner igen och om hvilka jag vet att de aldrig i sin tid kunnat åstadkomma en enda tunna hvete till afsalu, men lika fullt äro de i den tron, att, om blott tull åsättes spanmål, allting skall hjälpas. Nåväl jag skall icke med min röst bidraga till att fränkänna dem denna tro. Den andra anledningen, hvarför jag frångått min förra åsigt, är den, att då man ser att våra grannland på allt sätt söka omgärda sig med tullskydd, så är det naturligt att en hvar på landsbygden tror detta vara rätt. Huru saken kommer att taga sig ut i framtiden, derom får framtiden bära vittnesbörd. Jag tror, att om det så går, att tull åsättes spanmål och vi få missväxtår, lika stora rop då skola höjas att taga bort denna tull, som nu höjes att pålägga densamma. Då må det också ske och då tror jag att stabilitet i våra förhållanden skall inträda.

Det var också en annan sak, som gjorde att jag begärde ordet. Det var i anledning af Grefve Sparres yttrande, hvilken talare så ömt uttalade sig för afhjelpande af jordbrukets betryck, hvilket skulle ske genom de föreslagna tullarne. Huru stor den hjälpen skulle blifva kan dock en hvar bedöma. Men olika yttrade han sig för två år sedan, då det var fråga om grundskatternas samt rustnings- och roteringsbördans afskrifvande. Han sade då, såsom jag mycket väl kommer i håg: om jag skulle få en sådan skänk, då måste jag lägga högre arrende på mina arrendatorer. Då var det icke fråga om någon ömhet. Han utslungade i dag beskyllningar mot mig, därför att jag varit sjuk, och trodde att min sjukdom icke varit verklig. Jag hoppas dock med vittnen kunna styrka att den så varit, om det behöfves. Han tyckte anse, att man icke skulle hafva rättighet att blifva sjuk. Är den ädle grefven så öfvernaturlig, att han kan befria sig från naturens befallningar, då är han den ende i den vägen, som jag känner. Han sade vidare, att vi skulle hafva mycken uppmärksamhet, då vi valde utskottsledamöter. Det tror jag verkligen att en hvar har, så att i det afseendet behöfver icke den ädle grefven framkasta några förebråelser. En annan talare, som kort efter honom hade ordet, hänvisade honom att hålla sina humoristiska och

profetiska föredrag ett stycke utom Stockholm, och det tror jag vore bäst, ty i Stockholm passa de icke.

Jag vill ej längre uppehålla tiden. Som jag redan sagt, anser jag tullfrihet för spannmål vara i principen riktigast, men jag vill ej förhindra folket att få sin vilja fram och därför yrkar jag bifall till reservanternas förslag.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Herr Sjöberg från Stockholm: Jag behöfver knappast säga, Herr Talman, att jag försökt sätta mig in i denna gamla, nu åter till lif väckta tvistefråga. Jag har noga studerat de motioner, som röra denna sak; jag har under frågans behandling läst åtskillig både in- och utländsk litteratur i ämnet; jag har fått mottaga två exemplar af en adress, stäld dels till ledamöterna i Riksdagen, dels till Bevillnings-Utskottet, och jag har läst begge exemplaren. Jag vågar sålunda säga, att jag på det allvarligaste försökt göra mig förtrolig med den tankegång, som ledt de ärade motionärerna och legat till grund för reservanternas förslag. Men i trots af dessa allvarliga och samvetsgranna bemödanden har det varit mig omöjligt att komma till det slut, sagda förslag innehåller; och det är helt enkelt för att uttala detta lilla resultat af mina forskningar, som jag begärt ordet. Jag skulle i den tankegången kunna finna ett berättigande för att lägga tull å jordbruksalster under förutsättning nemligen, att all annan industri eller alla andra näringar här i landet vore i den lysande ställning, att man med fog kunde påstå, att jordbruket vore den näring, som ensam behöfde hjälp genom någon särskild åtgärd. Men då jag tror mig kunna antaga — hvad som ju ej heller förnekas — att vår andra modernäring, bergsbruket, trävaruindustrien, fabriks- och handtverkerirörelsen arbeta under tryckta förhållanden, kan jag icke ens inse, att synnerlig fördel skulle uppstå speciellt för jordbruksnäringen genom bestämmandet af de införselsafgifter, hvarom nu är fråga.

Det är af dessa, nu i korthet antydda skäl jag icke kan finna annat, än att Utskottets förslag bör bifallas; och jag vill därför också nu sluta med den enkla förklaringen, att jag för det ändamålet kommer att afgifva min röst vid den votering, hvilken jag förmodar vara snart förestående.

Herr Göransson: Nu föreliggande fråga om tull på spannmål tror jag mig med skäl kan kallas en lifsfråga, och att den är en vigtig fråga visar sig äfven deraf, att den följes med mer än vanligt intresse öfver hela landet. Jag anser mig därför böra med några ord till protokollet gifva min åsigt i densamma till känna. Jag måste då erkänna, att vårt jordbruk för närvarande befinner sig i en ganska betryckt ställning; och att dess idkare svårligen kunna afsätta öfverskottet af sina produkter till ett sådant pris, att det blir tillräckligt att betala produktionskostnaden samt derutöfver alla de dryga skatter och onera, som nu ganska tungt trycka på jordbruket. Om detta förhållande skall fortfara samt brist årligen uppkomma, måste denna brist betäckas med en motsvarande årlig skuldsättning för jordbrukaren, så vida han icke har någon mera lönande binäring,

Angående införande af spannmålstullar.
(Forts.)

som kan lemna honom medel till bristens betäckande. Men jag tror dock icke, att det nu, under en tidpunkt då statskassan har ett stort öfverskott, skulle vara lämpligt att pålägga nya skatter i form af spannmålstullar. Men, frågar man, hvar skall man då finna botemedel mot detta onda? Jo, mine herrar, jag anser det vara riktigast att medelst lindringar i grundskatter och roteringsbördan bereda jordbrukarne en väl behöflig hjälp i deras betryck, och en sådan åtgärd tror jag icke heller skulle uppväcka ett sådant missnöje hos den fattige arbetaren, som man här ganska lifligt framhållit skulle blifva följden af åsättandet af spannmålstullar.

På grund häraf ber jag, Herr Talman, att få yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr Näslund: Ehuru jag egentligen icke har några ytterligare skäl att lägga till dem, som redan anförts för bifall till Utskottets hemställan i föreliggande 32 punkt, beder jag dock att med några ord få uttala min uppfattning om det af åtskilliga motionärer påyrkade tullskydd för vår jordbruksnäring.

För mig ställer sig frågan om tull å våra oundgängligaste lifsförnödenheter såsom en ren skatt, den der i främsta rummet skulle komma att drabba den mindre bemedlade. Att därför belägga utifrån kommande spannmål med tull vore ju att på samma gång i ännu högre grad fördystra utsigten för den fattige att, oaktadt all sträfsamhet, kunna bereda sig och de sina en nödtorftig bergning. Att med sådana medel vilja upphjelpa jordbruket ur dess äfven af mig erfarna betryck vore i min tanke mindre lämpligt.

En ärad länskamrat, som under gårdagen yttrade sig i nu föreliggande fråga, förklarade att man äfven i Norrland hade behof af tull å spannmål. För min del kan jag icke inse hållbarheten af ett sådant påstående, så vidt nemligen man icke vill gynna ett mindretal af en viss samhällsklass på den stora allmänhetens bekostnad. Norrland förmår, enligt min öfvertygelse, ännu icke producera all den spannmål, som för konsumtionen derstädes erfordras, och sällan hör man någon klagan öfver för låga spannmålspris. Att härtill äfven bidra de ej så sällan inträffande mindre gynsamma spannmålsskördarne säger sig sjelft.

Vår jordbruksnäringens betryck leder således sina anor, så vidt jag kan förstå, ingalunda från några års rikare skördar, utan torde nog orsaken dertill böra sökas i helt andra förhållanden, deribland och förnämligast i vårt ännu rådande skattesystem.

Herr Talman! Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Winkrans: Med anledning af de starka rop på proposition, hvilka jag i anseende till den sena tiden anser vara fullt berättigade, skall jag endast be att få instämma i det slut, hvartill Utskottet kommit.

Med Herr Winkrans förenade sig Herr *Wretlind*.

Herr Joh. Ohlsson: Jag hade icke tänkt begära ordet i denna fråga, helst som jag tillika med två af mina bankkamrater i en särskild motion antydt min ståndpunkt i liknande frågor, om icke Herr Grefve Sparre dertill gifvit mig särskild anledning. Ilan yttrade åtskilligt, som jag skulle vilja bemöta, och vidrörde en del sakförhållanden, hvilka jag skulle vilja närmare belysa, men hans anförande antog en sådan form, att jag skulle föla i grannlagenhet mot Kammaren, om jag inläte mig i något utförligare bemötande af detsamma. Jag vill nu endast be att få konstatera, att från den ort, der jag är född och uppväxt bland sjelfgande jordarbetare med mindre hemmansdelar och med hvilka jordbrukare jag fortfarande står i beröring, så väl personligen som genom korrespondens, har jag aldrig försport det ringaste om de klagomål, som, enligt hvad här säges, skulle allestädes låta höra sig på landet. Icke heller har jag från mina kunder, hvilka nästan uteslutande äro jordbrukare och förnämligast mindre sådana, hört några sådana klagomål, lika litet som jag förmärkt någon minskad förbrukningsförmåga under de senare åren. Men deremot har jag förmärkt, att större jordegare med ringa kapital arbeta med stora svårigheter och äro i verklig nöd.

Jag vill i likhet med flere föregående talare icke länge upptaga Kammarens tid. Jag tillåter mig endast att afsluta mitt yttrande med den förklaring, att vi, så vidt jag kan förstå, icke hafva råd att betunga oss med en sådan otidsenlig apparat, som tullskydd för vår modernäring. Om Kina kunnat i årtusenden innesluta sig inom en mur, så kan det förklaras deraf, att Kina icke utom landet sökt några afsättningsorter för sina produkter. Om Amerika under 20 års tid underkastat sig det tunga ok, som kallas tullskydd för tillverkare af lifsförnödenheter, så har det skett för att få nödiga statsinkomster på det sätt landets medborgare ansett lämpligast. Om Tyskland af politiska skäl för närvarande nödgas underkasta sig samma ok, så är det min fulla öfvertygelse, att Tysklands näringar icke i tio år mäktas bära det. Och hvad oss beträffar, så äro vi i förmågan att förbruka egna alster och att skatta mer än vi göra alldeles för svaga för att kunna bära följderna af en isolering eller af nya skattebördor. Det vore att bereda våra näringars undergång.

På grund af hvad jag sålunda anfört anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Herr Boström: Jag har begärt ordet först och främst för att erkänna det misstag jag i går gjorde mig skyldig till, då jag uppgaf att rågriset i Libau hade fallit med 2 mark per 100 kilo i stället för per 1,000 kilogram. Detta kom sig deraf, att jag glömde att enheten vid försäljning af spannmål är 1,000 kilogram. Jag ber om ursäkt för detta ofrivilliga misstag.

Jag har vidare begärt ordet för att yttra något med anledning af Hans Excellens Herr Statsministerns anförande. Jag hade naturligtvis helst sett, att han vore närvarande nu, men då han uttalat sig till protokollet, må det icke tagas illa upp, om jag, ehuru Hans Excellens är frånvarande, äfven till protokollet yttrar några ord med

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)

anledning af hans uppträdande. Under de tio år jag varit riksdagsman har det, så vidt jag erinrar mig, aldrig inträffat, att någon regeringens ledamot deltagit i debatten om en bevillningsfråga, hvar öfver ju Riksdagen ensam eger att besluta, när frågan blifvit af enskild motionär framställd. Det vare långt ifrån mig att bestrida Hans Excellens' rättighet dertill, men det synes mig något egendomligt, att han icke valde detta tillfälle att uppträda i Första Kammaren, der han är ledamot, för att gifva uttryck åt sina åsikter. Han yttrade visserligen i början af sitt anförande, att det endast var hans personliga uppfattning och icke regeringens han uttalade, och jag har naturligtvis ingen rätt att ej sätta tro dertill; men det föreföll mig i alla fall ej mindre egendomligt, att han då uppträdde i närvaro af hela den öfriga regeringspersonalen. För så vidt jag kunde märka, var det endast utrikesministern, som saknades, och jag beklagar, att icke äfven han var närvarande, ty utan tvifvel skulle prestigen af hans närvaro skänkt ökad glans äfven åt Herr Statsministerns uppträdande.

Det var som sagdt ett och annat yttrande i Hans Excellens' anförande, som jag ville bemöta. Det hade under diskussionen blifvit sagdt, att man beredt Norrland och dess trävaruindustri stora fördelar genom de med Frankrike och Spanien ingångna handelsraktaterna, då man genom vunna lägre tullar i utlandet velat bereda en lättad afsättning, att vi för detta ändamål gjort uppoffringar, i det att tullarne på allehanda lyxartiklar blifvit nedsatta. Man kunde tala på detta sätt, när raktaterna ingingos, menade Herr Statsministern, men nu mera finnes dertill ingen anledning, ty hvori skulle uppoffringarne bestå?

Om det ligger sanning i detta yttrande, så är det åtminstone en sanning med modifikation. Det *kan* vara sant så till vida, att efter raktaten hafva tullinkomsterna stigit; men det är icke sanning, om man ser efter af hvad orsak de stigit. Ty af lyxartiklar, såsom blommor, band, handskar, sidenväfnader och viner, har införseln icke ökat, utan af Kommerskollegiets berättelse finner man tvärt om, att importen af dessa varor gått nedåt, utan att det är importen af de stora artiklarna kaffe, socker och tobak, som ökat tullinkomsterna. Under sådana förhållanden kan det vara berättigadt att säga, att man gjort uppoffringar, i det man bundit sig vid ett orättfärdigt tullsystem, som låter lyxartiklar mot låg afgift inkomma, under det den stora massans konsumtionsartiklar hårdt beskattas.

Herr Statsministern hyste stora bekymmer för att regeringen skulle få svårt bestyr med att ärligen taga i öfvervägande, huru vida man borde nedsätta eller höja spannmålstullarne, allt efter som årets produktion motsvarade konsumtionens behof. Detta tror jag vara ett Marthas bekymmer. Icke annat än jag vet, är det Riksdagen ensam, som bestämmer beskattningen, och regeringens åtgörande i detta fall inskränker sig till att promulgera Riksdagens beslut. Jag vet visserligen, att § 60 Regeringsformen talar om vissa fall, då regeringen har rätt att handskas med tullarne, och att meningarne äro delade i fråga om regeringens befogenhet der vid lag, men verbaliter är regeringen endast medgifven rätt att höja tullen, ej minska den,

oeh grundlagen skall ju tolkas verbaliter. Dessutom måste vi komma i håg, att denna § skrefs år 1809, och på den tiden hade vi riksdagar endast hvar femte år.

Det var dock ett annat yttrande af Herr Statsministern, som mera stötte mig för hufvudet, nemligen då han påstod, att motionen och reservanternas förslag icke vore ett öppet uttalande hvad meningen vore, ty med så låga tullar kunde jordbruket ej vara betjent, utan afsigten skulle vara att bereda väg för införande af allt högre jordbrukstullar. Jag påstår, att detta icke är ett tillbörligt sätt att argumentera; att man icke får påbörda någon andra motiv än som uttalats, och att hvar och en har rättighet att blifva bedömd efter sina egna uttalade motiv. För öfrigt kunna vi icke vara så enfaldiga, då vi ju veta, att hvarje kommande Riksdag eger full frihet fatta sitt beslut efter då föreliggande förhållanden, och att 1885 års Riksdags beslut icke är bindande för kommande Riksdagar. Det sätt att argumentera, som Herr Statsministern använde, kallas för att måla fan på väggen för att sedan få rappa på honom, och ett sådant sätt anses icke vara efterföljansvärdt. Det är mig en tillfredsställelse att kunna konstatera, att under hela denna långa och delvis hetsiga debatt har icke någon af Kammarens ledamöter tillåtit sig ett dylikt sätt att argumentera.

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.*
(Forts.)

I detta anförande instämde Herr *Toll*.

Herr Bokström: Ett par omständigheter hafva tvungit mig att vid denna sena timme taga Kammarens förut hårdt pröfvade följmod för några ögonblick i anspråk.

Under riksdagens lopp har jag dels från fabriks- och handtverksföreningen i Visby och dels äfven gemensamt med mina länskamrater från en del andra invånare i min hemort fått mottaga hvar sin petition, begge påkallande min medverkan för beredande af tullskydd å jordbrukets alster. Häri har för mig legat en ytterligare anledning att allvarligt och så godt jag det kunnat söka bedöma de skäl och motskäl, som i denna viktiga fråga kunde blifva från ömse sidor anförda. Jag får emellertid nu öppet gifva till känna, att jag icke lyckats komma till annat resultat, än att jag nu måste yrka bifall till Utskottets afstyrkande hemställan.

Den andra omständigheten, som föranledt mig att begära ordet, är den, att jag velat uttala en gensaga emot ett yttrande, som på förmiddagen fälles af en ärad talare på hallandsbänken, nästan omedelbart efter det en talare på gotlandsbänken, tillika prestman, uttalat sig för tullskydd å spanmål. Den förre talaren framhöll, att presterna i landet voro synnerligen intresserade i denna tullsats, och att särskildt det talrika gotländska presterskapet icke varit främmande för den lifliga agitation, som i sådan syftning bedrifvits på Gotland.

Då den senare talaren, den på gotlandsbänken, i denna fråga är min motståndare, så torde jag kanske just därför böra ge honom rätt i hvad han har rätt. Den senare af de utaf mig förut omtalade petitionerna inkom hit icke till Herr Lyth, hvilken torde hafva varit

Angående införande af spanmålstullar.
(Forts.)

starkt misstänkt för kätterska frihandelsåsigter, utan till min granne här till venster, Herr Per Larsson. Den innehåller underskrifter af summa 13 af stiftets mer än 50 prester, hvilka 13 derå torde hafva tecknat sina namn då petitionen för underskrifters erhållande cirkulerat rundt om i bygden. Denna siffror torde ju icke kunna anses beteckna någon lifligare agitation från de gotländska presternas sida i denna sak, och för öfrigt äro väl presterna lika berättigade som andra att i denna sak ega och fritt uttala sin mening utan att därför behöfva utsättas för misstanken om egennyttiga bevekelsegrunder. Hvad särskildt angår den befattning, som åt nämnda petition egnats af Herr Lyth, hvilkens lifliga känsla för folkets önsknings och behof och villighet att tillgodose dem äro allt för kända, för att jag dervid skulle nu uppehålla mig, så ber jag få lemna den upplysningen, att Herr Lyth allenast emottagit petitionen af Herr Per Larsson och derefter aflemnat den till Bevillnings-Utskottet, af hvilket han är ledamot. Den, som tror att Herr Lyth haft någon annan befattning med nämnda petition, eller den gotländska tullagitationen, tar grundligt fel.

Nu ber jag ock att i största möjliga förkortning få inlägga en gensaga emot Herr Lyths eget yttrande i denna fråga.

Den ärade talarens långa uppehåll i Arkadien hade icke kommit honom att förbise, att det äfven finnes andra orsaker, som han emellertid icke närmare angaf, till jordbrukets betryck. Det hade emellertid varit önskligt, om han låtit dessa andra orsaker komma till sitt verkliga värde. Enligt mitt förmenande äro orsakerna till jordbrukets betryck långt mindre att söka i den utländska konkurrensen än i dessa andra omständigheter, hvilka dermed icke ha något sammanhang och hvilka icke lära undanrödjas med tullsats. Bland dessa omständigheter vill jag endast i förbigående nu omnämna till exempel jordbruksspekulation med otillräckliga kapitalkrafter, en hög räntefot, kreditmissbruk i bankerna och hos köpmannen, på Gotland särskildt olägenheterna till att börja med af skiftena m. m.

Det ur sådana källor härflytande betrycket för jordbruket kan nu möjligen med de af reservanterna föreslagna tullsatserna botas — i Arkadien, men, enligt mitt förmenande, icke här i prosans värld.

Jag anhåller, Herr Talman, om bifall till Utskottets förslag.

Herr Sam. Johnson: Jag hade icke tänkt begära ordet i denna fråga, då den är redan långt för detta utdebatterad, men Grefve Sparres yttrande har gifvit mig anledning att begära ordet. Jag vill icke bemöta hans fraser om att det större landtbruket icke skulle hafva ringaste fördel af tullskyddet, emedan det uti sin rationella kreatursutfödning och sina mejerier redan hade det behöfliga skyddet. Men han påstod tillika, att de mindre jordbrukarne skulle af spanmålstullar hafva stor fördel. För min del kan jag icke förstå detta. Han sade, att de mindre jordbrukarne icke hade råd att anlägga mejerier. Men de kunna anlägga bolagsmejerier, hvilka kunna skötas af företagsamma personer, som icke hafva någon jord. I mitt konmittentskap finnas flere dylika mejerier, hvilka i förvånande grad bidragit att uppbjelpa jordbruket derigenom att landtbrukarne då

kunna med fördel lägga an på kreatursutfodringen och ladugårds-skötseln samt slippa inköpa artificiella gödningsämnen, hvilket för uppdrivande af sädesskörden från en mager jordmån är alldeles nödvändigt, men så dyrt att föga vinst på skörden återstår, om man tager i betraktande de stora summor, som nedlagts på gödningsämnen. Jag vill i sammanhang härmed nämna, att mången landtbrukare i min hemtrakt finnes, som icke säljer en tunna säd, utan snarare köper säd för att kunna lägga uteslutande an på kreatursutfodringen.

Åf skäl sålunda, att jag anser, dels att penningar för närvarande icke i ökad grad behöfvas för statskassans kraf och dels att dessa spanmålstullar icke skulle hjälpa, åtminstone de mindre jordbrukarne, ber jag att få yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr Thestrup: Från den tid jag på skolbänken inhemtade de första grunderna af den formella logiken erinrar jag mig ännu den satsen, att innehåll och omfång stå i ett omvänt förhållande till hvarandra, så att ju större innehållet är, dess mindre är omfånget, och ju mindre innehållet, dess större omfånget. Under åberopande af denna gamla lärosats, som Kammarens majoritet för dagen icke torde jäfva, skall jag söka inskränka omfånget af mitt yttrande till det minsta möjliga, öfvertygad derom, att i denna sena timme ett sådant förfarande skall vinna Kammarens odelade erkännande.

De skäl, hvilka under så väl gårdagens som dagens debatt från tullskyddsvännernas sida anförts, hafva icke varit af den beskaffenhet, att de kunnat bibringa mig öfvertygelsen om nyttan af tull å lifsmedel. Åberopande den grundliga och uttömmande framställning af föreliggande fråga, som under gårdagens debatt lemnades af en bland malmörepresentanterna, inskränker jag mig således till att yrka bifall till Utskottets hemställan i nu föredragna punkten.

Herr Nyström: Jag skall icke länge upptaga Kammarens tid utan endast på ett par minuter i korthet angifva min ställning till frågan. Jag kommer att rösta för bifall till Utskottets förslag och jag skall göra det af följande skäl.

Det första är, att vår produktion icke på långt när motsvarar den quantitet spanmål, vi behöfva. Åf för oss alla tillgängliga statistiska tabeller se vi ju, att de sista årens införsel af råg uppgick i rundt tal till 200,000 kubikmeter pr år, och utförseln blott till ett par tusen.

För det andra: Tullen fördyrar lifsmedlen både för den fattige och den rike, men den drabbar dock den fattige tyngst. En ärad talare på venersborgsbänken behagade yttra, att spanmålstullen för de större jordegarne är en alldeles likgiltig sak. Jag vill häremot blott anföra ett exempel. Här om dagen kom till mig en af mina vänner och yttrade: »du måtte väl för all del icke rösta emot spanmålstullarne» — det var en större jordegare som till på köpet egde frälsegendom — »ty om de icke gå igenom, så säljer jag genast min egendom». Det är verkligen i de större jordegarnes intresse att få tull för att genom högre pris på produkterna kunna uppdri-
Angående införsel af spanmålstullar.
(Forts.)

Angående införande af spannmålstullar. sina egendomar till högre värde, som de i sin spekulationsifver drömt om.

(Forts.) Till slut ber jag att få anföra ett yttrande, som faldes vid 1859 års riksdag af en person, som är en auktoritet på detta område.

Han säger: »Hvad gör man, då man genom tull fördyrar, det vill säga beskattar lifvets första nödvändighetsvaror? Jo! man uttager en skatt i dess allra sämsta och orättvisaste form. Man uttager den icke allenast lika obilligt, som om man fördelade skatten per capita, lika för den rike och den fattige, utan man lägger verkligen en större tunga på den fattige än på den rike.»

Yttrandet återfinnes i ridderskapet och adelns protokoll för den 11 November 1859, och den som faldes det var Friherre Gripenstedt.

Herr Gunnar Eriksson: Det fans en tid, då man i vårt land lagstiftade för huru landets invånare skulle kläda sig. Den tiden är nu längesedan förbi; och om någon nu skulle komma med förslag till lag huru man skulle kläda sig, skulle han anses som en narr. Jag hoppas att den tid skall komma och icke måtte vara allt för långt aflägsen, då hvar och en skall anse en lagstiftning, som har till ändamål att fördyra människors oundgängligaste lifsförnödenheter, hvartill väl i främsta rummet spannmål och mjöl måste räknas, för orättvis och godtycklig.

På dessa grunder anhåller jag om bifall till Utskottets hemställan.

Herr Thermænius: Från två tredjedelar af den valkrets, jag representerar, har jag fått mig tillsända listor med anhållan om tullskydd. Jag skulle anse mig svika mina valmäns förtroende, om jag icke skulle omnämna dessa listors tillvaro. De innehålla omkring 100 namn. Den andra tredjedelen af min valkrets har icke tillsändt mig något uttryck af sin önskan, men jag vet att den går i frihandelsvänlig riktning. Jag står således der vid lag i en ganska obehaglig ställning; då jag skall afgifva min röst, men jag anser mig dock böra gifva mina tänkesätt i frågan till känna.

Då jag är industriidkare och arbetar för landtbrukarne, kan det synas besynnerligt att jag röstar för tullfrihet; men det kommer sig dels deraf, att det arbete jag drifver icke har något särskildt skydd, dels deraf att jag under den tid jag arbetat funnit, att det är konkurrensen som höjer arbetet; att konkurrensen är industriens lif och att utan densamma skulle vi aldrig eller endast långsamt arbeta på att förbättra och fullständiga våra arbetsmetoder och våra produkter. Jag tror att landtbrukarne liksom industriidkarne måste taga någon hänsyn till dessa omständigheter och icke begära att få sitta stilla och bakom tullsatsernas skyddsmur arbeta på samma sätt, som man gjorde i fars och farfars tid. När man måste vara beredd på selfförsvär mot en inbrytande fiende, så söker man ock att skaffa sig medel att bekämpa honom. Men det ändamålet vinnes bättre genom att man anstränger sin skarpsinnighet än genom tullskydd; och det är en verklig vinst af frihandeln.

Herr C. M. Huss: Det är med anledning af åtskilliga norrlandsrepresentanters i dag och i går uttalade förvåning deröfver att jag har påyrkat skyddstull på spannmål, som jag nu begärt ordet. Man har ansett detta yrkande vara så mycket märkvärdigare, som ett stort möte, hvilket hållits i Sundsvall och hvar till Medelpads invånare och i synnerhet dess jordbrukare och arbetare varit inbjudna, skulle hafva uttalat sig i en rakt motsatt riktning mot den i hvilken jag uttalat mig. I anledning af denna deras förvåning har jag, som sagdt, ansett mig föranlåten att nu å nyo här taga till ordet. Jag vill då med några ord söka belysa denna sak och min ställning i förhållande till detta möte, hvilket uppgifvits vara ett uttryck för åsigtorna i hela provinsen Medelpad angående det här föreslagna tullskyddet. Detta möte kan, enligt min tanke, icke anses innebära ett allmänt uttryck af de åsikter, som äro rådande i Medelpad. Förhållandet är nemligen, att jordbrukarne i denna provins hafva icke satts i tillfälle att närvara och deltaga i detta mötes förhandlingar till följd deraf att inbjudningen till mötet tillkännagafs i ortens tidning först dagen förut innan mötet skulle hållas, hvarför under rättelser om sammankomsten måste spridas med posten. Det var således omöjligt för ortens jordbrukare att få tid att infinna sig till mötet. För att styrka detta vill jag anföra hvad ett par enskilda personer skrifvit till mig i denna sak. De säga nemligen: »Enär ett stort massmöte i tullfrågan rörande skyddstull på lifsförnödenheter hölls i går i Sundsvall, och mötets beslut skulle blifva provinsens representanter delgifvet, vilja vi ej underlåta att underrätta Eder att detta möte blef kungjordt så hastigt, att icke någon väsentlig del af jordbrukarne inom provinsen hade vetskap om mötet och därför icke var i tillfälle att bevista detsamma. Genom ett extra blad af Sundsvallsposten, först sent på lördagskvällen, fingo vi reda på det, och detta blott genom en händelse. Vi reste då på natten till Torps hammar, stego på morgontåget till Sundsvall och bevistade mötet. Vi fingo der underrättelse om, att de fleste af inbjudarne icke visste om mötet på något annat sätt än genom telegram och budskickningar. Med trygghet kunna vi därför påstå, att mötets deltagare voro nästan bara sågverksegare och sundsvallsbor. Endast 4 af inbjudarne voro närvarande, och desse äro alla frihandlare.» Jag vill härmed endast hafva sagdt, då man påstår att detta möte skulle varit ett allmänt uttryck för tänkesättet i Medelpad, att detta icke kan vara förhållandet, då dess jordbrukare icke varit i tillfälle att der föra sin talan. Jag hoppas att jag med dessa ord i någon mån skingrat den förvåning, som åtskilliga representanter från Norrland uttalade öfver min hållning i denna sak gent emot det af mig omtalade mötet, ett möte som jag anser hafva föga om ens någon betydelse, i synnerhet då endast 4 af inbjudarne, som af brefvet upplystes, vid sammanträdet voro närvarande, samt att de fleste af dem endast genom telegram eller budskickning erhållit underrättelse om mötet.

Jag ber äfven att få göra en anmärkning emot den ärade representanten för Sundsvall, Herr Arhusiander, hvilken sade att jag, såsom varande den störste jordbrukaren i Medelpad, för den skull yrkade på spannmålstullen, att om jag äfven skulle höra till de större jord-

*Angående
införande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående införande af spannmåls-tullar.
(Forts.)

egarne der på orten, så tror jag dock att der äfven finnas större. För öfrigt vill jag upplysa om att jag såsom representant icke uppfattar min pligt så, att jag skall verka ensidigt för egna eller särskilda intressen, utan jag tror att min skyldighet är att verka för det allmänna bästa, och det har jag gjort efter bästa förstånd.

För öfrigt vill jag erinra de norrländske sågverksegare, hvilka här uppträdt mot att bereda jordbrukaren denna för honom nödvändiga förbättring uti hans ställning, att man borde hafva haft skäl att från deras sida vänta sig större tillmötesgående mot jordbrukaren, i synnerhet som Riksdagen för några år sedan till förmån för sågverksegarne antog den franska handelstraktaten. Detta var en åtgärd, som så till vida inverkar störande på landets välfärd, att vin och andra lyxartiklar få mot en allt för låg tullavgift införas i landet. Denna uppoffring gjordes för att betrygga afsättningen af sågverksindustriens alster.

Jag vill icke längre upptaga tiden, utan ber få instänmma i reservanternas förslag. Dock vill jag derifrån undantaga fläsk, som jag anser vara ett nödvändigt lifsmedel för den fattigare befolkningen och arbetaren, dertill föranledd deraf, att produktionen i detta hänseende icke motsvarar konsumtionen.

Herr Sjöberg i Bodaryd: Herr Talman! Förevarande fråga är redan belyst från så många sidor, att derom icke kan vara något vidare att anföra. Jag skall därför blott be att med några ord få tillkännagifva den ställning jag intagit i detta hänseende. Jag frågar, om icke jordbruket är en näring eller industri. Svaret härtill torde väl blifva ja. Då frågas: hvarför skall man icke lemna denna näring något skydd, då öfriga näringar äro skyddade? Enligt min åsigt bör i första rummet jordbruket skyddas. Aro förhållandena gynsamma för jordbrukaren, så äro de det också för alla andra näringar. Jordbruket är vår modernäring och på dess ve eller väl beror allt annat. Som exempel härpå vill jag nämna, att under de år, då spannmålsprisen voro höga, också andra näringar stodo i flor. Arbetaren hade då god betalning och jemnt arbete. Mycket kunde då göras för jordbrukets förbättrande. Nu, sedan spannmålsprisen gått ned så betydligt, har jordbrukaren derigenom blifvit urståndsatt icke allenast att förbättra sitt jordbruk utan ock att förränta den skuld, som i de flesta fall vidlåder jorden, såsom hypotekslån m. m. Då nu jordbrukaren ser, att hvarken sparsamhet eller arbete kan rädda honom, utan att han måste kanske redan med det snaraste till sina fordringsegare afträda den torfva, på hvilken han nedlagt alla sina arbetskrafter, blir han modlös och låter jordbruket sjunka tillbaka. Låtom oss försöka att genom något skydd uppehålla modet hos honom. Hvar och en i sin stad bör söka att förmå landets invånare att till sina behof inköpa inhemska produkter. Det ser nemligen ut, som om den svenska befolkningen på senare tider blifvit i många fall mycket utländsk. Jag vill blott nämna några exempel derpå. Om en jordbrukare utbjuder svensk råg till försäljning, får han i de flesta fall till svar: jag vill ej hafva svensk råg, ty den ryska är bättre. Utbjuder man potates eller spannmål åt ett bränneri,

så händer, att man får det svaret, att bränneriet köpt mais och så- lunda fyllt sitt behof. Är sådant uppmuntrande för jordbrukaren? Nej, visst icke! För den skull, kommen i låg, mine herrar, då I gören edra inköp att I ären svenskar, köpen svenska varor till edra behof, för att på detta sätt uppmuntra arbetaren! Hur glad blir icke arbetaren, då han får sälja något af sin tillverkning, hur modlös blir han icke återigen, då han ser köparen ställa sina steg in i någon butik, der utländska varor, kanske af mycket underordnad halt, tillhandahållas. Flere talare hafva yttrat, att det skulle försvåra ställningen för den mindre jordbrukaren, om tull åsattes spannmål, men enligt min åsigt är det icke så. De personer, som hafva så litet jordbruk, att de på detsamma icke kunna lifnära sig och sin familj, hafva icke under hela året sysselsättning af sitt jordbruk och behöfva dessutom att under någon tid vara borta för att kunna förtjena pennningar till skatter och öfriga utskylder. I så fall vore det väl, om hans granne, som möjligen kan hafva ett större jordbruk, kunde vara i tillfälle att lemna arbete åt en eller flera af sina behöfvande grannar.

På de skäl jag sålunda anfört anhåller jag om bifall till reservanternas förslag.

Herr Waldenström: Herr Talman! Jag läste någonstädes en gång, att den bör anses vara artist, som målar en sprucken fönster-ruta med sådan naturtrohet, att den, som ser hans tafva, tycker sig känna drag och får tandvärk. Denna beskrifning på en artist kom lilligt för mitt minne, då jag i förmiddags åhörde Grefve Sparres föredrag, som utan tvifvel var det mest snillrika, som hållits i denna Kammare till försvar för skyddstullar.

Att jag begärt ordet har icke skett för att öfvertyga någon. Ty detta tror jag skulle vara ett fåfängt försök. Utan det har skett endast af skyldig uppmärksamhet mot det samhälle, som, för att begagna ett ord af författaren Marcellus, icke sett sig bättre för än så, att det sändt mig hit till Riksdagen. Jag har nemligen här i min hand en adress, som jag mottagit från Gefle. Den är under-tecknad af mer än 2,000 af samhällets medlemmar; och den innehåller en allvarlig protest mot lifsmedelstullar. Stödd på denna adress och sjelf lifligt öfvertygad om skadan af tullar å lifsmedel, ber jag få yrka bifall till Utskottets hemställan.

Häruti instämde Herrar *Jak. Erikson* och *Andersson* i Lund.

Herr Per Larsson: Då inom Kammaren redan yttrats så mycket till förmån för reservanternas förslag, ber jag allenast få tillkännagifva, att jag biträder reservationen och yrkar bifall dertill.

Herr Andersson från Malmö: Herr Talman, mine herrar! Det kan icke falla mig in att på denna sena timme söka bevisa, huru vida tull å spannmål gagnar eller skadar konsumenterna i allmänhet. Jag vill endast klargöra min ställning i denna fråga. Här förelåg för några dagar sedan ett förslag från regeringen om be-

*Angående
inforande af
spannmåls-
tullar.
(Forts.)*

Angående införande af spannmålstullar. (Forts.) viljande af 250,000 kronor till en industriutställning i Stockholm 1886. Att denna fråga föll inom denna Kammare förundrar mig icke, då det var en af storslöjdens män, som uppträdde och på det varmaste talade mot detta förslag. Då en man såsom han och hvilken representerar storslöjden uppträdde mot förslaget under förklaring, att han ansåg sådana industriutställningar vara af intet värde, så förundrar det mig icke, att Kammarens ledamöter tänkte lika med honom.

På samma sätt hafva förhållandena varit i dag.

De, som i främsta rummet skulle hafva nytta af den ifrågasatta tullen, hafva röstat för bifall till Utskottets förslag. Under debatten i går och i dag hafva nemligen uppträdt icke mindre än 16 jordbrukare, förutom de, som instämt med dessa talare, och röstat mot tull på spannmål. Om några skulle känna, hvarest skon klämmer, skulle det väl vara dessa personer. Derfor ber jag få instämma i Utskottets förslag. Jag ber få yttra endast några ord till.

Det kan icke falla mig in att analysera alla de starka uttryck, som just i denna fråga fälts under dagens lopp, men jag har dock icke kunnat underlåta att fästa mig vid ett par af dem, hvilka voro sådana, att det skulle vara för mig, och jag tror hela Kammarern, tillfredsställande, om sådana yttranden icke ofta fälles.

En talare på vermlandsbänken och en på stockholmsbänken hafva nemligen yttrat, att om brödet höjdes i pris med några få öre per lispund, skulle deraf uppstå nihilism, socialism och revolution. Om så vore förhållandet, skulle vi haft revolution inom Sverige för länge sedan. Det var nemligen för icke många år sedan, då brödet i Malmö stod i pris till 1 krona 50 öre per lispund, då det numera kostar endast 1 krona. Detta har jag velat nämna i den förhoppning, att sådana starka uttryck mera sällan inom denna Kammare må blifva fälda. De kunna må hända passa i någon annan församling än denna, som består af tänkande män.

Herr Sahlström: Jag instämmer i Utskottets utlåtande.

Herr Hammarlund: Då jag är lifligt öfvertygad derom, att nu ifrågasatta tull på spannmål på sin höjd skulle vara till fördel för ett fåtal, men deremot till skada för det stora flertalet af landets invånare, att denna tull i intet afseende skulle förbättra de *mindre* jordbrukarnes ställning, men väl deremot förhöja lefnadskostnaderna för de arbetande klasserna, så anhåller jag få till protokollet antecknad att jag kommer att rösta för Utskottets förslag.

Herr A. Johansson i Löfåsen: Efter denna långa diskussion och vid denna sena tinne skall jag icke taga Kammarerns tid i anspråk, utan inskränker mig till att yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Dahn: För att till Kammarerns protokoll få antecknad min åsigt i denna fråga, yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Herr Carl Persson: Jag anhåller att få i protokollet antecknad, att jag yrkar bifall till reservationen i denna fråga.

*Angående
införande af
spanmåls-
tullar.*
(Forts.)

Herr Sjöberg från Stockholm: Jag skulle icke, herr Talman, för andra gången hafva begärt ordet i denna fråga, om icke vice ordföranden i Bevillnings-Utskottet, som i går rätt hårdt behandlade sitt eget Utskott, uti sitt mot Herr Statsministern nyss rigtade, temligen skarpa anförande, hvilket det icke kan tillhöra mig att i hufvudsak bemöta, berört ett förhållande, som jag i mitt förra yttrande, för att göra det så kort som möjligt, underlät att framhålla, nemligen i fråga om den ställning, hvori man kan komma att sätta regeringen genom att lägga tull å spanmål och sedermera, i följd af omständigheternas tvång, möjligen nödgas, snart sagt, aftvinga regeringen frihet från en sådan tull. Enligt § 60 Regeringsformen, hvilken Herr Boström äfven åberopat, är det regeringens oomtvistliga rättighet att förhöja en så beskaffad tull, som den hvarom här nu är fråga; huru vida åter regeringen eger rätt att sänka den, det vill jag lemna osagdt, allra helst det väl vore mindre på sin plats att vid detta tillfälle inlåta sig på ett konstitutionellt spörsmål. Hvad som emellertid är säkert, är, att om de nu ifrågakända tullsatserna beslutas, och sedermera i följd af missväxt inom landet eller af andra vidriga förhållanden nöd uppstår, så skall styrkan af de skäl, som komma att framföras till tronen för upphäfvandet af dessa tullar, ovilkorligen tvinga äfven en stark regering — ja till och med en så stark regering som vår nu varande — att gifva efter, vore det ock mot dess egen vilja och i strid med dess egen uppfattning om hvad grundlagen i afseende derå innehåller. Jag erinrar mig mycket väl från 1840- och 1850-talen, då ett dylikt upphäfvande af tullar esomoftast förekom, hurusom detta förfaringssätt föranledde rubbningar i affärslifvet och omöjliggjorde alla beräkningar rörande spanmåls-handeln. Det ligger i sakens natur, att ett sådant osäkerhetstillstånd, då förändringar i tullsystemet, åt det ena eller andra hållet, kunna vara att motse från den ena månaden till den andra, mer än något annat måste inverka störande och förlamande på den affärsverksamhet, som beröres af dessa tullar. Jag har äfven i godt minne de klagomål, som då förspordes öfver dylika ryckningar, så väl här i hufvudstaden som från landsorten; och då Herr Statsministern i sitt anförande fäst uppmärksamhet på detta förhållande, kan jag icke finna, att hans anförande i denna del bort föranleda någon anmärkning.

Herr Magnusson: Jag har begärt ordet icke för att tillkännagifva mina åsikter i frågan, ty det har jag gjort förut, då jag instämde med Carl Ifvarsson, utan med anledning af ett yttrande af en talare från Östergötland, som påstår, att der ej råder någon meningsskiljaktighet. Detta är för mycket sagdt af den talaren. Jag är vald till representant för en valkrets i denna landsdel, och jag känner till huru de ifrågavarande petitionslistorna kommit till stånd. Det förekom en sådan lista i den församling, hvartill jag hör, och

Angående
inforande af
spanmåls-
tullar.
(Forts.)

man har endast genom presternas bemedling kunnat erhålla namn på listan. Sedan ett sammanträde blifvit af presten utlyst två söndagar å rad, framlades listan på detta sammanträde. Presten skref dervid först under listan och derefter två godsegare och en mindre landtbrukare. Den ena godsegaren tog derpå med sig listan och sökte att i socknen få namnunderskrifter å den, men han lyckades blott erhålla 4 eller 5 namn, fast det finnes inom församlingen öfver tre tusen invånare. I en annan församling, der dessa östgötalistor varit framlagda, höll en prest andligt föredrag och, sedan detta slutats, framlade han en petitionslista till underskrift af gubbarna. Så förhåller det sig med tillkomsten af dessa listor, och det är min fulla öfvertygelse, att öfriga petitioner från Östergötland och Småland kommit till stånd på samma sätt. Då man hörde talaren från Östana yttra sig mot Hans Excellens Statsministern, kunde man tro, att han varit med bland de östgöta-deputerade, som till regeringen framlemnat petitionerna. Vid det tillfälle, då den store bruks- och jorddrotten Burén med sin svans hade företräde hos Kronprinsen, yttrade Burén att, när Kronprinsen kommer till regeringen, han borde omgifva sig med fosterländska rådgifvare. Deraf skulle man kunna draga den slutsats, att den nuvarande Konungen omgifvit sig med ofosterländska rådgifvare eller kanske något ännu värre. Jag tror emellertid att i en sådan viktig fråga, som den nu förevarande, man icke bör söka inverka på regeringens åsikter. Jag slutar med att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Svartling: Herr Talman! Som den nu förda diskussionen gränsar till en öppen votering, ber äfven jag att få lägga mina åsikter i dagen rörande den föreliggande frågan. Ehuru frestad dertill, skall jag dervid icke ingå i någon närmare granskning af Bevillnings-Utskottets utlåtande, ty en sådan granskning har redan af flere föregående talare gjorts, och betänkandet har fått den kritik, det förtjent. De skarpa omdömen, som derom fälts, hafva efter mitt förmenande varit snarare för milda än för stränga, ty en så torftig och knapphändig utredning beträffande denna viktiga fråga, som den Utskottet gjort, har jag knappast trott kunna ifrågakomma från Bevillnings Utskottets sida. Vål kan jag förstå, att sedan man roligt slumrat in vid tanken på frihandelsteoriens ofelbarhet och drömmar ljuiva drömmar om den rika och oförvanskliga lycka, som denna teori skall skänka jordens barn och icke minst oss, som bo här i ett hörn af världen, vål kan jag förstå, säger jag, att det då skall kännas obehagligt att blifva störd och uppmärksamgjord derpå, att vissa länder börjat tveka om frihandelsteoriens förträfflighet, men jag kan icke förstå, att Utskottet kunnat med tystnad förbigå det, som på sista tiden timat i Tyskland och Frankrike med afscende å deras spanmålstullar, samt underlåta taga hänsyn till den inverkan på vårt land, som detta förhållande kan hafva. Från många håll har mycket lifligt och varmt talats om, att tull å lifsförnödenheter skulle fördyra lefnadskostnaderna för arbetarne, och man har på den grund motsatt sig tulls åsättande. Jag kan försäkra er, mine herrar, att jag är en verklig och mycket varm vän till arbetaren och jag

vågar påstå, att ingen lifligare än jag kan önska, att hans ställning så väl i ekonomiskt som socialt hänseende måtte förbättras. Men just denna omständighet utgör för mig skäl att yrka bifall till reservanternas förslag. Den ärade talare, som i går öppnade debatten, gjorde sig mycket större möda än nödigt för att bevisa att tull skulle fördyra varan. För min del vill jag icke bestrida detta, ehuru, som talaren sjelf erkände, det icke *alltid* är fallet att tullen så verkar. Nu kan det ju tyckas vara underligt, att jag såsom industriidkare kan vara med om något sådant, som möjligen kan fördyra lefnads-kostnaden. Ty det är gifvet, att en förhöjning af denna måste framkalla högre arbetslöner, hvilka åter medföra förhöjda produktions-kostnader och en deraf minskad möjlighet till vinst. Men, mine herrar, det finnes något som är nödvändigare än »billigt» bröd, och det är tillgång på arbete. Saknas arbete, så saknas inkomst, och saknas inkomst, så har man svårt att få bröd, äfven om det är billigt. Nu lära vi väl alla erkänna, att vi äro mycket beroende af jordbrukets ställning. Är denna ställning dålig och jordbrukaren följaktligen icke har köpförmåga, så blir deraf en gifven följd att öfriga näringar få minskad afsättning. Men kunna industriidkarne icke sälja sina varor, så blir arbetaren utan förtjenst; kan man därför genom att skaffa jordbrukaren skyddstull förbättra hans ställning, tror jag att detta skulle vara synnerligen klokt. Man har väl också skäl att antaga, att det icke endast varit af statsfinansiella och politiska skäl, som Tyskland och Frankrike höjt spanmålstullen. Gerna skulle jag vilja något närmare uttala mig med anledning af Hans Excellens Statsministerns märkliga yttrande här på förmiddagen, men då timmen är sen, och Herr Boström redan härom uttalat sig, kan jag nöja mig med att i detta afseende instämma med honom.

Jag inskränker mig, Herr Talman, till att yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Svensson i Lösen: Jag har endast velat inlägga en gensaga emot ett anfall, som här blifvit gjordt mot vårt lands presterskap. Jag anser detta presterskap bestå af svenske medborgare lika som vi andra äro, och såsom sådana lära de hafva rättighet att yttra sig hemma eller här i viktiga förekommande frågor. Det är endast denna protest jag velat uttala till protokollet.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen framstälde först propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan, så vidt den samma afsåg artiklarne, *hvetet*, *omalet*, *råg*, *omalnen*, *korn*, *omalet*, samt *mjöl och gryn af spanmål alla slag*, och dels på afslag å samma hemställan i nämnda delar och bifall till den af Herr Dahl m. fl. vid punkten fogade reservation, i hvad den afsåg ofvanuppräknade artiklar; och fann Herr Talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd och försigick i enlighet med följande nu uppsatta och af Kammaren godkända omröstningsproposition:

Angående
införande af
spanmåls-
tullar.

(Forts.)

Angående
införande af
spannmåls-
tullar.

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemställt i 32:dra punkten af Betänkandet N:o 3, så vidt samma hemställan afser artiklarne *hvete* oმაlet, *råg* omalen, *korn* oმაlet, *mjöl och gryn af spannmål, alla slag*, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan i nämnda delar, samt i öfverensstämmelse med den af Herr Dahl m. fl. afgifna, vid betänkandet fogade reservation, beslutat, att följande införelstull skall åsättas, nemligen

för <i>hvete</i> , oმაlet	pr 100 kilogram	kr. 1: 20
» <i>råg</i> , omalen	» » »	» 1: —
» <i>korn</i> , oმაlet	» » »	» 1: —
» <i>mjöl och gryn af spannmål, alla slag</i> ..	» » »	» 2: 50

Efter rösternas sammanräknande befans, att 114 af Kammarens ledamöter röstat ja och 93 nej; varande alltså beslut fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Uppå derefter af Herr Talmannen i sådant afseende framställd proposition blef hvad Utskottet i öfrigt under ifrågavarande punkt hemställt jemväl af Kammaren bifallet.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes Lag-Utskottets Utlåtande N:o 17, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i 9, 51 och 52 §§ Konkurslagen, dels ock enskild motion med förslag till lag om s. k. afveckling af gäldbunden köpmans bo.

Kammaren beslöt, att detta ärende skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 3.

Upplästes ett till Kammararen inkommet sjukbetyg af följande lydelse:

Att Herr Grosshandlare P. Hammarberg är af sjukdom hindrad att besöka Riksdagen i dag, intygas.

Stockholm den 19 Mars 1885.

K. G. Lennander,
2:dre läkare vid Stockholms Barnsjukhus.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr	<i>J. G. Jansson</i>	i Hemmarö	under 10 dagar	fr. o. m. den	26 dennes
»	<i>E. J. Ekman</i>	.....	» 14	»	» 27 »
»	<i>Ch. A. Ekeborgh</i>	.....	» 14	»	» 30 »
»	<i>A. Svensson</i>	i Lösen	» 14	»	» 26 »
»	<i>E. Meyer</i>	.....	» 10	»	» 23 »
»	<i>A. G. Jönsson</i>	.....	» 8	»	» 2 April
»	<i>N. Nilsson</i>	i Espinge	» 14	»	» 26 dennes
»	<i>C. J. Petersson</i>	i Eksebo	» 14	»	» 26 »
»	<i>Magn. Jonsson</i>	.....	» 14	»	» 26 »
»	<i>Jon Jonsson</i>	.....	» 14	»	» 26 »
»	<i>A. M. Lundberg</i>	.....	» 14	»	» 28 »
»	<i>A. Fredenberg</i>	.....	» 14	»	» 26 »
»	<i>J. Örwall</i>	.....	» 14	»	» 26 »
och »	<i>P. O. W. Ljunggren</i>	...	» 12	»	» 26 »

§ 5.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 12 på natten.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Rättelser

i Andra Kammarens protokoll N:o 26:

sid. 18, rad. 8 och 9 nedifr. står: spanmålstull
läs: mjöltull

sid. 49, rad. 2 uppifr. står: 4,391, läs: 6,141,